

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

אדמו"ר הזקן הסביר שמצות "ואהבת לרעך כמוך" גדולה מאהבת ה'.
לכן אני 'מרשה לעצמי' לומר שגם באהבה הזו, שמתחילה בין איש
ואשתו, צריך לקיים "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". צריך לאהוב
את האשה: "בכל לבבך" בשני יצריך – ביצר טוב וביצר רע. "בכל
נפשך" אפילו נוטל את נפשך – כאשר מתחתנים צריך לדעת שבת
הזוג בהחלט עלולה ליטול את הרצון שלי ולעצב אצלי רצון חדש. "בכל
מאדך" – 'בכל ממונך', כל חשבון הבנק שלי שייך לך. 'בכל מדה ומדה
שהוא מודד לך', להודות לה מאד-מאד על כל מדה ומדה שהיא מודדת
לך, על כל מה שהיא גומלת לך.

[מתוך השיעור 'הידור מצוה באהבת חתן וכלה']

וירא תשפ"ו

26 **הסיפור החסידי**
זה לא הוא!
הרבי הרש"ב

מענות ותשובות 28
תשובות הרב לשואלים

מכתב חיזוק, חסידות משנה הכל, בידי
מי מפתח הגאולה וה' שומע תפלה

29
פלאצור עילאדיס
חוש הריח

רְזִי יִלְמַד אוֹתָנוּ עַל הַחוּשׁ הַכִּי רוּחָנוּ
וְעַל הַקָּשֶׁר שֶׁלוֹ לַגָּאֵלָה

04 להדר באהבה נקודה מעובדת

הידורי מצוה - מאהבה ובאהבה

05 עליות שרה

לכבוד הילולת ה"מאור עיניים"
האשה מולידה ומשקפת את בעלה

09 הידור מצוה באהבת חתן וכלה

התוועדות שבע ברכות
 "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך"
 אצל חתן וכלה

20 הוצאת ממונו בהכשר מצוה ובעצם המצוה

שיעורי הידור מצוה (יד)
 "הדור מצוה עד שליש" ומצות עליה לרגל

העלון מופק ע"י עמותת

אוהבים להיות יהודים.

לקבלת השיעורים במייל

ולהצטרפות לצוות המפיקים:

itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל

מתווה עיצוב: דעה צלף אביחיל

עיצוב: ענבל ציק

מערכת: הרב יוסף פלאי,

בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם-

זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

הקדמת המערכת

שלושה שיעורים בגליון שלפניכם: שיעור ציוץ ב'מאור עינים' על הפרשה, שיעור מיוחד על **זוגיות ללא גבולות** ושיעור ציוץ על **הידור מצוה והכשר מצוה**.

בשיעור הראשון – **עליות שרה** – אנו זוכים '**לחיות עם הזמן**' עם 'ציוץ' מיום ראשון, יום הילולת בעל ה'מאור עינים', **רבי מנחם נחום מטשרנוביל** זיע"א. בעיון בתורה ב'מאור עינים' על הפרשה, העוסקת בכך ששרה היא "**עלמא דאתגליא**" המגלה את העלמו של אברהם, מתבאר כיצד נחשף **השרש הנעלה של שרה**, עוד למעלה מאברהם, תהליך ההולך ומתגלה במהלך הפרשה.

שני השיעורים הבאים נוגעים בנושא בו הרב עוסק בלימוד בשבועות האחרונים – **סוגית "הידור מצוה עד שלישי"**.

השיעור הגדול והמרכזי בגליון – **הידור מצוה באהבת חתן וכלה** – פותח בדעת הלבוש, שמדאורייתא הידור מצוה הוא "בכל מאדך", **ללא שיעור וגבול**. עיקרו של השיעור הוא התביעה ל**הידור מצוה באהבת איש ואשה** – "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". מומלץ ללימוד זוגי מעמיק.

השיעור השלישי – **הוצאת ממונו בהכשר מצוה ובעצם המצוה** – הוא 'ציוץ', מתוך סדרה של למעלה מעשרים 'ציוצים', העוסקים באותה סוגיא – הידור מצוה. השיעור, המבוסס על חידוש של הרב יוסף יצחק קלמנסון ע"ה, עוסק ב**הבחנה בין עיקר המצוה להכשר מצוה**, תוך דגש על גדרה ומהותה של **העליה לרגל**.

שמו לב שאנחנו כבר '**מתחממים**' לקראת **יום ה'חן** של השנה, כ"ח בחשון, שבע"ה תתקיים בו **התוועדות רבתי** (פרטים בגליון הבא). לשאלת רבים נוסף ונגדכן **שהתוועדות י"ט כסלו המרכזית** תתקיים בע"ה בכפר חב"ד בלילה שבין י"ט לכ' כסלו (**ביום שלישי** בשבוע).

שבת שלום ומבורך
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת חיי שרה הבעל"ט:

נ"ך יומי – ירמיה פרקים לא-לז; משנה – עבודה זרה פרק א.

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

להדר באהבה

בין איש ואשה צריכה להיות גם אהבה שמימית, של היצר הטוב, וגם אהבה ארצית, של היצר הרע. בלי היצר הרע נותרת האהבה רוחנית, ולא ניתן לממש את תכלית הנישואין – העמדת תולדות בעולם הזה.

אהבת "בכל נפשך" היא אהבה "אפילו נוטל את נפשך". בחיי היום-יום, מסירות-נפש היא מסירת הרצון (שהרי נפש פירושו רצון במקומות רבים) – "עשה רצונך כרצונו" ו"בטל רצונך מפני רצונו". לחיי הנישואין נכנסים בנכונות למסירת הרצון, כאשר פעמים רבות נדרשים ויתורים לרצונות של בן הזוג, והמגמה היא לעשות-לעצב רצון חדש ומשותף (כפירוש החסידי לכך שאשה כשרה "עושה רצון בעלה"). "אהבת בכל מאדך" היא "בכל ממונך" וגם "בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד". אין מצוה שאדם מוציא עליה כסף רב יותר מקיום הבית היהודי – החל מהחתונה, ובעיקר בפרנסת הבית והטבה לאשתו ובני ביתו במשך כל חייו. ההתמסרות המלאה – לא רק בכחות הפנימיים של הנפש, אלא גם ביחידה שבנפש, מקור כריתת ברית הנישואין – באה לידי ביטוי במסירת כל מאודו-ממונו של אדם. בבית היהודי צריך להקפיד גם להודות במאד-מאד לבן הזוג על כל השפעותיו הטובות (הן במתיקות מדת החסד והאהבה והן במרירות, כשנדרשת מדת הגבורה).

על בני הזוג להדר באהבה, **"בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"**, עד שתהא **שלהבת** האהבה עולה מאליה – "רשפיה רשפי אש שלהבת ייה".

הידורי-מצוה נובעים מאהבה, שהיא רוח החיים של כל המצוות, ובאהבה אנו מצווים להדר עוד ועוד – "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". שיאה של אהבת ה' היא אהבת ישראל – "לאהוב מה שהאהוב אוהב" – ולכן ההידורים צריכים להיות לא רק ב"ואהבת את הוי' אלהיך" אלא גם, וביתר שאת, ב"ואהבת לרעך כמוך אני הוי'". במובן מסוים, בהתעצמות עם אהבת ה' יש גם ממד של ישות, "יש מי שאוהב", ודווקא בהתעצמות עם אהבת ישראל – מול זולת מוחשי שאליו יש להתמסר ואת טובתו יש לדרוש – האדם יוצא מישותו ושוכח מעצמו, עד שהוא מגלה בתוכו את "אני הוי'".

קיום מצות "ואהבת לרעך כמוך" מתחיל בין איש לאשתו, ומשם מתפשטת האהבה הלאה. לכן, יסוד ההידורים הוא הידור במצוות השייכות לאיש ואשתו – באהבה ביניהם, ב"מצוה רבה" של "פרו ורבו" ובכל מצוות הבית היהודי. גם בין איש ואשה צריכים להגיע לאהבת "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" – ודווקא מתוכה ניתן לצייר כיצד היא מופיעה גם באהבת ה' (עד כדי כך שבחסידות מסבירים את שלש המדרגות באמצעות משל משלבי קשר האהבה בין האיש והאשה!):

אהבת "בכל לבבך" היא האהבה "בשני יצריך". כשמדובר באהבת ה' קצת קשה לצייר כיצד ניתן להפוך את יצרנו הרע לחלק מעבודת ה'. לעומת זאת, בחיי הנישואין הדבר ברור –

שיעור

לכבוד הילולת רבי מנחם נחום מטשרנוביל בעל ה"מאור עינים"

עליות שרה

קיצור מהלך השיעור

בִּיאַ חשון, שחל השבוע ביום ראשון של פרשת וירא, חל יום ההילולא של רבי מנחם־נחום מטשרנוביל זיע"א. לכבודו ביאר הרב את התורה האחרונה שלו על הפרשה, בה מבואר כיצד המלאכים ניסו להשיג דרך דמותה של שרה אמנו, שהם חשבו שיוכלו להשיגה, את הדמות הבלתי־מושגת עבורם של אברהם אבינו. אכן, על אף שהאשה בעולם הזה היא למטה מהאיש, הרי בשרשה היא למעלה ממנו, "אשת חיל עטרת בעלה", כפי שיתגלה לעתיד לבוא, כאשר "נקבה תסובב גבר". אדרבא, בתולדות עם ישראל, דווקא בזיווג של אברהם ושרה מתגלה אותה מציאות עתידית, בה שרה היא למעלה מאברהם, שעל כן אומר לו ה' "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה"! לכן, ההתבוננות בדברי בעל המאור עינים היא כיצד יש כאן עלית קומה מעל קומה - המלאכים מבינים ששרה היא למטה מאברהם, אך הסבה לכך גופא שהיא משקפת את אברהם היא שבשרש היא ה'אמא' שלו, המולידה ומעצבת את דמותו הרוחנית. כשהמלאכים באים אל אברהם הצד האמהי של שרה עדיין לא ניכר, שהרי טרם ילדה, אך אחרי הלידה היא עולה למדרגת אמא גם ביחס לאברהם (ואז נאמר לו שעליו לשמוע בקולה). בהמשך, אחרי הסתלקותה, היא עולה עוד קומה - לא רק ל'אמא' של אברהם, אלא גם להיות 'אבא' שלו (כלומר, מתגלה שרשה בחכמה). משם היא לוקחת אחריות על השידוך של בנם, יצחק, המתואר בפרשה הבאה. 'ציוץ' עמוק לפרשת השבוע, שמובא כאן כלשונו עם מעט מ"מ והוספות בהערות.

"איה" שרה ו'איו' אברהם

כותב בעל המאור עינים:

בגמרא דבבא מציעא תניא אר"י למה נקוד על אי"ו שבאליו למדה תורה דרך ארץ שישאל אדם באכסניא שלו ורש"י בחומש מביא יותר מפורש לאיש על אשתו ולאשה על איש שגם לשרה שאלו

איו אברהם והנה לכאורה מפשטיה דקרא לא משמע כלל ששאלו לשרה גם כן.

אמנם האמת הוא שלא שאלו אלא לאברהם איה שרה ושורש כוונתם היה שעל ידי ראייתם על שרה ידעו התנלות מדת אברהם כנודע שאיש הוא בחינת עלמא דאתכסיא ואשה עלמא דאתגליא וכל

שאלו את שרה 'איו' אברהם¹ (רש"י על הפסוק כותב כך בפירושו, אך בגמרא נאמר רק ש"למדה תורה דרך ארץ שישאל אדם באכסניא שלו"ה). ומבאר בעל המאור עינים שלא שאלו המלאכים (בדמות אנשים) את שרה איז אברהם כפשוטו, אלא שמתוך שאלתם לאברהם "איה שרה אשתך" התכוונו שמתוך ראיתם את שרה ישיגו את מעלת אברהם (אפס קצוהו יראו, איז

בהמשך הפרשה, ו"איה הקדשה הוא בעינים" (שם לח, כא). אותיות איה מכוונות כנגד כתר-חכמה-בינה (ע"ח של"ו פ"ג) - "איה שרה" היינו ג"ר דעתיק, רדל"א; "איה האנשים" היינו ג"ר דד"א; "איה הקדשה" היינו ג"ר דנוקבא (והנה, ממוצע שלש התבות "איה שרה אשתך" הוא "הקדשה" קשר בין שרה אשת אברהם לתמר אשת יהודה), וד"ל.

ג"פ "איה" מכוונות כנגד שלש הברכות להן יש לכוון ב"איה" בקדושת כתר של ראש השנה ויום כיפור (ראה מבשר טוב ח"ב סימן נח, ונתבאר באריכות בשיעור אדר"ח אלול תשפ"ג שנדפס בגליון ר"ה תשפ"ד). שם ה"איה" הוא - כמו כאן - שאלת המלאכים, "איה מקום כבודו", כשהמענה הוא "מלא כל הארץ כבודו"

(ישעיה ו, ג), עד ש"הארץ האירה מכבודו" (יחזקאל מג, ב). וכמה רמזים: איה במילוי (אלף יוד הא) עולה 137 ("שמע בקלה"), בחלוקת פלא הוי (אלף, 111, יוד הא, 26), וג"פ איה במילוי עולה תהו, יש מאין, אלישע וכו'. אפשר למלא את איה בשלושה אופנים, כנגד ג"פ "איה" בתורה - אלף יוד הא (137) אלף יוד הה (141) אלף יוד הי (146) - העולים יחד 424, משיח בן דוד, חיות וכו'.

ג יש שלש פעמים "איו" בלי אות נוספת) בנ"ך (מלכים ב יט, יג; מיכה ז, י; איוב כ, ז), כולן בהקשר שלילי. כאן יש רמז לאיו' חיובי, על אברהם (וגם על משה רבינו נאמר "ואיו", בשמות ב, כ). וכמה רמזים: שלש הנקודות על אותיות איו עולות בגיטריא 30, היינו היל של "אליו". אליו עולה מז (בטול) ועם שלש הנקודות עולה עולה מזל, סוד "אין" [כמו 'איה] מזל לישראל" (בעש"ט עה"ל לך אות כו ע"פ שבת קנו, א). החל מזיווג אברהם-שרה להוליד את יצחק. 'איו אברהם' ו'איה שרה אשתך" עולה 1507, 11 פעמים 137 (איה במילוי, כ"ל בהערה הקודמת).

ד ותוספת חיזוק לדרשה: בעוד בלוט כתוב "ויאמרו לו איה האנשים" (ובמעשה יהודה ותמר "וישאל... לאמר איה הקדשה", בלי מלת יחס) כאן כתוב "ויאמרו אליו איה, דגש מיוחד על הפניה אליו וההתעניינות בו, ודוק.

ה ב"מ פז, א.

ו בבא מציעא פז, ב (הובא ברש"י על בראשית יח, א).

מעשה האיש ומדריגתו כפי מה שהוא בין לטוב בין למוטב מתגלין בהאשה שהיא בחינת סוד עלמא דאתגליא שבה מתגלין ונשפעין מעשה האיש ומדרגתו באופן שיכול הרואה שיש לו ראייה שכלית להבין על ידי ראייתה מדריגת האיש ופרטי מעשיו. ונודע שהמלאכים אינם משיגים מדריגת הצדיקים הגדולים כמו שאמרו רז"ל גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת ומחיצתן לפנים ממלאכי השרת שהוא בנוי לגובה מדרגתן יותר ממלאכי השרת

ואם כן המלאכים לא היו יכולין להשיג ולהבין איכות אברהם והתגלות מדרגתו כי אם על ידי שרצו לראות את שרה ועל ידי זה ידעו איז מדרגתו של אברהם שהוא בבחינה עלמא דאתכסיא.

וזהו שאף לשרה שאלו איז אברהם פירוש שמה ששאלו לשרה כמו על שרה הוא לכוונה שידעו ויבינו איז אברהם במדרגתו והבן ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

ונחזור בתמצית:

בפסוק "ויאמרו אליו איה

שרה אשתך, ויאמר הנה באה"ל^א נקוד על אותיות 'איו' שבמלה "אליו", ללמד שכשם ששאלו המלאכים את אברהם "איה"^ב שרה, כך

רשימת הרב (ציץ). אור ל"א חשון תשפ"ו.

א יש בפסוק 8 מילים ו-32 אותיות, יחס של 1:4, כמו היחס בפסוק הראשון בתורה ("בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", 7 מילים ו-28 אותיות, כשיש לרמז שהאהל היינו "השמים", שרה היא "הארץ" ואברהם הוא סוד "[ברא] אלהים" וד"ל), וביחד יש בהם 15 מילים ו-60 אותיות (כמבנה ברכת כהנים). ממוצע שני הפסוקים הוא 2304, 48 (איה איה איה, ודוק בהערה הבאה) ברבעו!

התשובה לשאלה "איה" היא "הנה", כפי שענה אברהם "הנה באה"ל, והנה, הממוצע בין "איה" ל"הנה" הוא "באה"ל (איה בהכאת אותיות עולה 50, סוד נ שערי בינה, רבע כפול של ה; הנה בהכאת אותיות עולה 1250, רבע כפול של ה ברבעו; יחד עולה 1300, נ - היינו איה בהכאת אותיות - פעמים הוי ב"ה).

ב זו ההופעה הראשונה של המלה "איה" בתורה, כאשר בהמשך התורה יש עוד שתי הופעות (כולן בחומש בראשית) - "איה האנשים אשר באו אליך הלילה" (בראשית יט, ה),

האשה משקפת את בעלה משום שהיא בעצמה עיצבה-הולידה אותו

בעלה!

והיינו מה שאמרו חז"ל
ש"הכל מן האשה"^ט. היינו שהיא
יוצרת את כל דמות בעלה –
כאשר היא צדקת ובעלה רשע היא
הופכת את בעלה לצדיק, כמבואר
בחז"ל (שעל זה, והיפוכו, אמרו
"הכל מן האשה")^ט.

וממילא גם נשכיל, ביתר עומק, שהאשה
(בדרגתה התחתונה, במלכות) משקפת את בעלה
משום שהיא בעצמה עיצבה-הולידה אותו, וד"ל.
והנה, שרה לפני שהרתה היתה בבחינת בת
(ביחס לאברהם), מלכות, ה תתאה שבשם. ולכן
המלאכים בקשו לראות אותה כדי לעמוד על
מעלת אברהם, כנ"ל.

אך ברגע שהיא הרתה וילדה, איגלאי מילתא
למפרע שבאמת היא אמא (עילאה, הנעלית
ביותר מבין ארבע האמהות). ועל כן, מכאן
ואילך "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה"^כ,

מנשותיו, היחס של איש ואשה בעולם הזה, יצחק ורביקה
"שוין בקומתו", היחס של איש ואשה בימות המשיח, ושרה
היא למעלה מאברהם, היחס של איש ואשה בתחית המתים,
עולם הבא (ראה **חסידי דוד הנאמנים** ח"צ עמ' 19. ובכ"מ).
וראה עוד לקמן הערה יט על מעלת שרה.

יח בראשית רבה יז, יב.

יט כחה של האשה להוליד לעצב את בעלה נלמד דווקא
משרה, כפי שדורשים את מאמר חז"ל "אשה כשרה [היינו
אשה שהיא כמו שרה אמנו] עושה [במובן של מעצבת]
מתקנת] רצון בעלה" (תנא דבי אליהו רבה פ"ט) – שהאשה
עושה, מולידה וגם מתקנת, את הרצון של בעלה. אכן, פשוטו
של מאמר חז"ל זה הוא שהאשה במעשיה משקפת מבטאת
את רצון בעלה. בכך היא בפירוש עלמא דאתגליא לגבי
העלמא דאתכסיא שלו, שהרי לא נאמר 'עושה מאמר בעלה',
הגלוי, אלא "עושה רצון בעלה", הרצון שלא בא לידי ביטוי
במאמר מפורש, ועד שיתכן שהוא גם לאימודע לבעל עצמו,
שאינו יודע מה הוא רוצה באמת (על דרך המסופר – לקוטי
סיפורים עמ' קמורקמז – שאדמור"ר המהר"ש נתן הדרכה
בלימוד תורה לחסיד, וכאשר אותו חסיד טען ש"אין אדם
למד תורה אלא במקום שלבו חפץ" ענה לו הרבי 'אתה אינך
יודע מה לבך חפץ...'). אם כן, באשה ש"עושה רצון בעלה" יש
את שתי דרגות האשה המבוארות בפנים – מלכות (מקבלת
משקפת) ובינה (מולידה, סבה למסובב, "נקבה תסובב גבר"),
ודוק.

כ בראשית א, יב.

אברהם, וכולו לא יראו^א, בהיות
אברהם הרבה מעל להשגת
המלאכים).

וזאת משום שהאשה, שרה,
שהיא עלמא דאתגליא ביחס
לבעלה, משקפת את בעלה (הרי
המלכות נקראת מראה, כמו

"במראה אליו אתודע"^ב של שאר נביאים, בחינת
"אספקלריא דלא נהרא"^ג), ושיוקף זה מושג,
במקצת על כל פנים, למלאכים, עיי"ש^ד.

האשה – משקפת ומולידה

והנה, אף על פי שז"א ביחס לנוקבא הוא
עלמא דאתכסיא ביחס לעלמא דאתגליא
(כמו שכותב כאן), אך עיקר עלמא דאתכסיא
(בחינת ים ביחס ליבשה) – "כל מה שיש ביבשה
[באתגליא] יש בים [באתכסיא]"^ה היינו אמא
(בינה)^ו, המולידה את זו^ז שניהם (שנקראו
"**והנגלה**"^{יג} – **ויה נגלות**)^{יד}.

והיינו שבאשה יש שתי בחינות, אמא וברתא
("כאמה בתה"^{טו}, "הא [תתאה] בהא [עילאה]
תליא"^{טז}, כנודע).

ואם נייחס את הבעל לפרצוף ז"א, אזי
הבחינה התחתונה של האשה, מלכות, אכן
משקפת את בעלה (כמראה, כנ"ל). אך הבחינה
העליונה של האשה (שרה^{יז}), אמא, מולידה את

ז עפ"י במדבר כג, יג.

ח במדבר יב, ו.

ט יבמות מט, ב; ויקרא רבה א, יד; זח"ג רסז, ב.

י עוד ביאורים לתורה זו ראה שיעור מוצאי י"ב חשון
(נדפס בגליון וירא) תש"פ. וראה גם **הטבע היהודי** מאמר
"התפלה המתמידת" הערה קכו.

יא חולין קכז, א. וראה שער האמונה (אדה"א) פ"ז. קיצורים
וביאורים למאמר ד"ה "הרכבת" מהרה"צ רבי הלל מפאריטש
פ"א (נדפס בספר **מגיד מראשית אחרית**).

יב ראה לדוגמא לקו"ת קרח נה, ב.

יג דברים כט, כח.

יד של"ה מסכת יומא רלט, ב.

טו יחזקאל טז, מד.

טז שבת קלה, ב.

יז ככלל, אצל האבות והאמהות, יעקב הוא למעלה

ונוודע לאברהם שבעצם היא בבחינת אם כלפיו, בחינת "לא זו מחבבה עד שקראה 'אמי'"^{כא}. היא ילדתו (הגם שבגיל היא עשר שנים פחות ממנו^{כב}) וכל מה שיש לו הוא ממנה.

"והוי' ברך את אברהם בכל"

ובזה גם יובן מה שלאחר הסתלקות שרה נאמר "והוי' ברך את אברהם בכל"^{כג} ודרשו חז"ל "בת היתה לאברהם ו'בכל' שמה"^{כד}.

ובהקדם: לכאורה, כשם ששרש הנוקבא דז"א באמא, גם שרש הז"א באבא, בסוד "מה שמו ומה שם בנו"^{כה}. אך יש הבדל – אבא הוא בחינת מהות, ואילו אמא היא בחינת מציאות^{כז}. אצל האשה, שתי הבחינות – אמא (לבעלה) ובת (המשקפת את בעלה) – הן במציאות ממשית. מה שאין כן אצל הבעל, מציאותו המודעת לו היא רק היותו בחינת ז"א, ואילו שרשו באבא הוא מהותו הבלתי מודעת לו, אין זו מציאותו הממשית כלל^{כח}, וד"ל. ועוד מבואר בדא"ח^{כט}, בסוד "רני ושמחי בת

כא שה"ש רבה ג, כה ובכ"מ.

כב בראשית יז, יז.

כג שם כד, א.

כד בבא בתרא טז, ב.

כה משלי ל, ד. וראה זהר ח"ב עט, ב.

כו הקדמת סוד ה' ליראיו הערה סח. ראה שיעורים בסוד ה' ח"א עמ' רנד. ובכ"מ.

כז כלומר, בעוד אצל האשה מופיעות במציאות שתי הבחינות, כאמא וכבת, אצל האיש לא משתקפת במציאות הבחינה העליונה – ולכן הוא איננו מופיע כ'אבא' (ביחס לאשתו ולעצמו). יתר על כן, כמבואר בסמוך בפנים, בעוד שהוא לא מסוגל לחשוף במציאות את שרשו באבא, האשה כן מסוגלת לחשוף את השרש שלה באבא – ולכן היא זו שמתעלה למדרגה זו, עילוי מעל עילוי של חשיפת מדרגתה כאמא (אלא שזהו גילוי עתידי, שמופיע אצל שרה רק אחרי הסתלקותה).

כח תו"א ד"ה "רני ושמחי" (לו, ד ואילך).

מבשורת

המלאכים

לאברהם "והנה בן לשרה אשתך" למדו בקבלה, שהבן (יצחק) מתייחס בעיקר לשרה, יותר מאשר לאברהם

ציון^{כט}, שנאמר על לעתיד לבא, שאזי עתידה האשה לעלות למעלה משרשה בבחינת אם ("אם הבנים שמחה"^ל, פנימיות ספירת הבינה), לדרגת בת שמעל לבחינת אם, היינו שרש בחינת הבת ביסוד אבא, בסוד "אבא [דוקא] יסד ברתא"^{לא}.

מ"ואברהם זקן בא בימים והוי' ברך את אברהם בכל" למדו חז"ל^{לב} שה' הטעים את אברהם אבינו מעין העולם הבא בעולם הזה. והיינו ששרה אשתו, שכעת נמצאת בעלמא דקשוט, נשארת אשתו בבחינת "בת" שמעל ל"אם"^{לג}.

שידוך יצחק מכח שרה

והנה, רש"י מפרש "והוי' ברך את אברהם בכל" – "'בכל' עולה בגימטריא בן ומאחר שהיה לו בן היה צריך להשיאו אשה". מבשורת המלאכים לאברהם "והנה בן לשרה אשתך" למדו בקבלה^{לד}, שהבן (יצחק) מתייחס בעיקר לשרה, יותר מאשר לאברהם. שרה היא המבינה ("בן") ביצחק יותר מאברהם (שהרי אברהם ויצחק הם שתי מדות הפוכות), וממילא עליה לעשות את השידוך ליצחק (כמו שבאמת המציאות אצל רוב המשפחות...). ובדאי ששליחות אליעזר למצוא את השידוך המתאים ליצחק נעשית בהשראת שרה (מעולם האמת, שמשם עוד יותר קל לה לזיום את השידוך), וכמבואר במ"א^{לה}.

המשך בעמ' 25

כט זכריה ב, יד.

ל תהלים קיג, ט.

לא זהר ח"ג רמח, א; תקו"ז תקון כא (סא, ב).

לב בבא בתרא יז, א.

לג תו"א מקץ ד"ה "רני ושמחי" לו, ד.

לד זהר ח"א קג, א. ובכ"מ.

לה ראה גם שיעור כ"א חשון תשע"ח.

שיעור

התוועדות שבע ברכות

הידור מצוה באהבת חתן וכלה

קיצור מהלך השיעור

אחד מיסודות החסידות הוא הידור מצוה - קיום כל מצוה באהבה ובחבה הגורמים להדר בה עד מאד. השיעור שלפנינו - המתחבר לסדרה שלמה בסוגית "הדור מצוה" (שרק מעט-מזעיר ממנה נדפס) - נמסר בשבע ברכות והוא קושר את הדור מצוה ל"מצוה רבה" שבחיי הנישואין. **פרק א** מביא את דעת הלבוש, לפיה מעיקר הדין אין שיעור להידור מצוה - וכל מצוה יש לקיים בבחינת "בכל מאדך" בכל ממונך" - ורק חכמים 'גזרו' ש"הדור מצוה עד שליש". **פרק ב** מבאר כיצד "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" צריך להתקיים אצל חתן וכלה, תוך הקבלה מפורטת של שלש האהבות לשלשה כינויים של הכלה-האשה הטובה במלאכי - "אשת נעוריק", "חברתך" ו"אשת בריתך". שיעור מיוחד ללימוד בחברותא זוגית.

משתי מצוות שנקראו כך בחז"ל, פריה ורביה ופדיון שבויים^א, אבל כמובן "מצוה רבה" קשורה לשונית יותר ל"פרו ורבו", לשון ריבוי - צריך לפרות ולרבות וצריך להדר בכך. כל הנושא של הידור מצוה ודאי שייך למצוה רבה וכללית כמו "פרו ורבו", אבל יש לו עוד

א. "הדור מצוה" בבחינת "בכל מאדך"

הדור מצוה וסוד הנישואין

אנחנו עוסקים בתקופה האחרונה בסוגיא של "הדור מצוה עד שליש"^א. נאמר כעת עוד נקודה בסוגיא, אבל לפני כן נסביר את הקשר שלה לחתן וכלה: התכלית של החתונה היא קיום מצות "פרו ורבו"^ב - מתאים להשנה, תהא שנת פרו ורבו^ג - שנקראת "מצוה רבה"^ד. זו אחת

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שבע ברכות בלוק (ח"ב).
אור ל' חשון תשפ"ו - פתח תקוה

א בבא קמא ט, א"ב.

ב בראשית א, כח. ראה גם שם ב, כד וברש"י. ובכ"מ.

ג ראה בציוץ ט"ו אלול תשפ"ה (נדפס בגליון ר"ה).

ד תוספות פסחים פח, ב ד"ה "כופין לשבת"; גיטין לח, א ד"ה "כל המשחרר".

ה בבא בתרא ח, א"ב. **פריה ורביה** (518, 14 פעמים 37) עולה בדיוק **פדיון שבויים** (כפי הכתיב ברוב הפעמים בגרסתנו בתלמוד הבבלי)! בקיום מצות "פרו ורבו" מבררים מוציאים ניצוץ קדוש, נשמה קדושה שהיתה שבויה בעמקי הקליפות, היינו מצות פדיון שבויים (אם כותבים **שבויים**, כפי שמופיע פעם אחת בגמרא, אז **פדיון שבויים** הוא **פדיון משיח**, היינו סוד פדיון הבן - הבא בהמשך לקיום מצות "פרו ורבו" והוא שלמותה - שהוא משיח בן דוד, כנודע; **מצוה רבה** (שמה, ו"פ חן) עם (פדיון) **שבויים** עולה **משיח משיח**, בן יוסף ובן דוד, ודוק).

אדמו"ר הזקן¹. בסוגיא דנן יש ללבוש חידוש חשוב:

הוא אומר² שמדאורייתא אין בכלל גבול לבזבזו ממון על הדור מצוה. הרי התורה מצוה "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"³, כפי שאומרים פעמיים (לפחות) בכל יום, ומכוונים את הפשט "בכל לבבך" בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע. 'ובכל נפשך', אפילו נוטל את נפשך, 'ובכל מאדך', בכל ממונך [דבר אחר 'בכל מאדך', בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי' מודה לו במאד מאד]⁴. אכן, חכמים תקנו ש"הדור מצוה עד שליש" (בדומה לתקנת אושא לגבי צדקה, כפירוש רש"י, "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש"⁵), כדי שהאדם לא יביא עצמו לידי עונו ויפיל עצמו על

הצבור (כלשונו של הלבוש: "וטוב לו לישב בשב ואל תעשה... משיביא עצמו לידי עוני החשוב כמת", וכן הוא על דרך "חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה"⁶, עיי"ש). לחכמים יש כח לעקור מצות עשה בשב ואל תעשה⁷, אך לא לעבור על מצות לא-תעשה, ולכן במצות לא תעשה נשאר הדין המקורי שעל האדם לבזבז את כל ממונו כדי להמנע מאיסור.

יש החולקים על הלבוש⁸, על יסוד דברי

כל הסוד של

הדור מצוה

באמת יכול

להתחיל רק

מהחתונה,

מהמתקלא של

חתן וכלה, הדר

ומהיטבאל

(הדור טוב -

טוב שהוא גם

מטיב לכל). לפני

כן עשיתם מצוות

- כל הכבוד...

- אבל הדור

מצוה מתחיל רק

מהחתונה

קשר מיוחד לחתונה. למדנו בשבע ברכות הקודם¹ על פתיחת הספרא דצניעותא – "עד דלא הוה מתקלא לא הוה אשגחן אפין באפין"². עולם התהו שנשבר הוא עולם הרווקות, עולם שאין בו חיבור של איש ואשה, כמו שלא כתובים שמות הנשים של ז' מלכין קדמאין דמיתו. רק במלך השמיני, הדר, כתוב "ושם אשתו מהיטבאל"³ – רק הוא היה נשוי, רק אצלו יש את סוד המתקלא. זה נכון לכל אחד ואחת, לפני החתונה הוא בבחינת תהו, "לא תהו בראה – לשבת יצרה"⁴. תהו הוא רווקות – ריקות, ריקנות (כתרגום "תהו ובהו" – "צדיא וריקניא"). רק בחתונה עוברים למצב של "מתקלא", פנים מול פנים (לא זה-תחת-זה אלא זה-מול-זה).

כל הסוד של הדור מצוה באמת יכול להתחיל רק מהחתונה, מהמתקלא של חתן וכלה, הדר ומהיטבאל (הדור טוב – טוב שהוא גם מטיב לכל⁵, ודוק). לפני כן עשיתם מצוות – כל הכבוד... – אבל הדור מצוה מתחיל רק מהחתונה.

דין תורה - "בכל ממונך"

הסוגיא של הדור מצוה בבבא קמא היא קצרה, אבל מורכבת ועמוקה ויש בה הרבה דעות. נתמקד היום בדעת הלבוש – הפוסק הראשון שנקט בסגנון של "הלכה בטעמה", באופן בהיר ומדויק, ובכך הוא מקור לשיטת

1 מוצש"ק נח (נדפס בגליון לך) תשפ"ו.

2 זהר ח"ב קעו, ב (ספד"צ פ"א).

3 בראשית לו, לט. ראה גם עץ פרי גיטין עמ' נה. ובכ"מ.

4 ישעיה מה, יח. וראה עדויות פ"א מ"ג (ובכ"ד).

5 בראשית ב, ב.

יא מהיטבאל אותיות האל מטיב

יב ראה גם באורך בשיעורי חשון תשע"ה.

יג לבוש לא"ח סימן תרנז. וראה חידושי הראב"ד בסוגיא בב"ק (והובאו דבריו בחידושי הרשב"א בסוגיין ובר"ן סוכה טז בדפי הרי"ף). בכל הבא לקמן ראה קובץ רשימות שיעורים (לר"י קלמנסון ע"ה) ב"ק סימן כח (והנסמן שם).

יד דברים ה, ה.

טו ברכות פ"ט מ"ה.

טז כתובות נ, א (וראה בסוגיין תוד"ה "אילמא").

יז יומא פה, ב.

יח ברכות כ, א; יבמות צ, א"ב. ובכ"מ.

יט ה"ח בא"ח תרנז בסופו.

ברגש הפנימי צריכה לבוא אהבת "בכל מאדך" לידי ביטוי בכל המצוות, באופן של הדור מצוה בלתי מוגבל

דאורייתא, כולל גם מצות-עשה "את הוי' אלהיך תירא"^{כח}, יראת ה', שהיא השרש של כל מצות לא-תעשה – נמצא שאהבת ה' היא השרש של כל **תריג** מצות התורה^{כט}), אותן יש לקיים בדחילו ורחימו (אהבה מפורשת בפסוק, ויראה הנכללת בה מתרבה מהמלה "את"^ל). גם אם על הממון הטילו חכמים הגבלה, הרי ברגש הפנימי צריכה לבוא אהבת "בכל מאדך" לידי ביטוי בכל המצוות, באופן של הדור מצוה בלתי מוגבל, החל ממצות הנישואין (המקום הראשון בו מקיימים^{לא} את הכלל הגדול בתורה^{לב} של "ואהבת לרעך כמוך"^{לג}, באהבה רבה ומופלגה, שיש בה מעלה גם לגבי אהבת ה', כידוע בחסידות^{לד}).

ב. "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" בנישואין

"אשת נעורייך... חברתך ואשת בריתך"

נחבר את הענין הנ"ל עם עוד משהו יפה:

כח דברים ג, יג.
כט וראה ריש ד"ה "חנך לנער" הנדפס בסוף פלה"ר בראשית.

ל לקו"ת ואתחנן ז, ד.
לא ראה ילקו"ש דברים רמז תתקלג ובש"ך על דברים כב, יג; קידושין מא, א ובספר הליקוטים עקב ת. עוד ראה ב**ברית הנישואין** הערה ט במבוא.

לב בראשית רבה כד, ז.
לג ויקרא יט, יח.

לד לוח "היום יום" כ"ח סיון. כידוע, "**ואהבת את הוי' אלהיך**" עולה בדיוק "**ואהבת לרעך כמוך**" [עם הסימנים] **אני הוי'.** דווקא על ידי אהבת ישראל, "ואהבת לרעך כמוך", ה"אני" של היהודי נעשה "הוי'". כלומר, הוא מתעצם עם הוי' ב"ה, מ"ה ה' אוהב ישראל אף אתה היה אוהב ישראל, מה שאין כן באהבת ה' "יש מי שאוהב" (תניא פל"ה), ואין ה"אני" וה' דבר אחד ממש. כך ניתן לפרש "עד שליש משלך", היינו קיום מצות "ואהבת ואילך משל הקב"ה", היינו קיום מצות "ואהבת לרעך כמוך אני הוי'", שהמקיים הוא "אני הוי'", הקב"ה (השורה בתוכנו כאשר כלנו כאחד באהבה ואחוה שלום ורעות, כמבואר בתניא פל"ב).

הירושלמי^כ לפיהם ההגבלות בהוצאות על מצוה וצדקה הם הלכה למשה מסיני (והן מתוארות כתקנה רק משום שהן נשכחו, שכחה של 'סוד הצמצום' מדאורייתא, וחכמים חזרו ויסדו אותן אחרי חורבן הבית – בזמן בו ניתן לחשוש מעניות, לעומת זמן הבית בו מתקיים "והיריקתי לכם ברכה עד בלי די"^{כא}, כפי

שמאחלים שיתקיים בכל בית יהודי). לשיטתם, הציווי של "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" מתייחס דווקא לאיסור עבודה זרה^{כב}, כפי שנראה מכך שבכל המצוות אין חיוב של מסירות נפש ("בכל נפשך", אפילו נוטל את נפשך). אכן, הלבוש מסביר^{כג} שהפסוק מדבר בכל התורה, אלא שלגבי "בכל נפשך" יש מיעוט מיוחד של "וחי בהם"^{כד} ולא שימות בהם^{כה}, שמותיר את החיוב רק בעבודה זרה (ואדרבא, היא הנותנת, נדרש מיעוט כזה בפירוש כי בפשטות אחרת היה חיוב של "בכל נפשך" בכל מצוה ומצוה, כמו שיש חיוב "בכל מאדך" בכל מצוה ומצוה)^{כו}.

כמובן, בפשוטו של מקרא – ושל כוונת הלב בעבודת קריאת שמע – ודאי שאנחנו מבינים ש"ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" מתייחס לקיום כל המצוות (וכמבואר בתניא^{כז} שאהבת ה', "ואהבת את הוי' אלהיך", היא השרש של כל מצוות-עשה

כ פאה פ"א ה"א.

כא מלאכי ג, י.

כב ע"פ סנהדרין עד, א. ראה גם ביאורי הגר"א יו"ד סי' קנז סק"ה.

כג ראה גם לבוש ליו"ד הנ"ל.

כד ויקרא יח, ה.

כה יומא הנ"ל הערה יז. ובכ"ז.

כו ולגבי הירושלמי יסביר הלבוש שאין הכוונה שההגבלות הן הלכה למשה מסיני, אלא שהיתה תקנה קדומה יותר שנשכחה וחזרו וייסדו אותה – אך גם היא היתה תקנת חכמים בלבד, ולא דין תורה.

כז תניא פ"ד.

— אשת נעורִיךְ, חברתך ואשת בריתך — מתחברים ל"ואהבת את הוֹי" אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך".

הידור באהבת האשה

נקדים הקדמה חשובה: כתוב מהבעל שם טוב^מ — מובא בדא"ח^{מא} — שצריך לאהוב את האשה כמו שאוהבים את התפילין^{מב}. הווארט הזה לא בא למעט באהבת האשה, כמו ששוטה יכול לפרש אותו, ר"ל. אדרבא, הוא בא להרבות עד מאד באהבת האשה^{מד}!

כמו שכתוב באגרת הקדש^{מז}, אהבת האשה של עם ישראל קדושים היא אהבת ה"חלק אלוה ממעל ממש"^{מח} שבה, אהבת אלקות, אהבת המצוה (לשון צוותא וחבור^{מט}), ומצווה המצוה, שהוא

מ צוואת ריב"ש (קה"ת) אות קא.

מא ראה גם אורה ושמחה (רוזנפלד, פיטרקוב תרע"ג) השמטות קט, ב ("וואהבה. כמו שהאדם אוהב את התפילין שלו ומנשק אותם וזכרם בסודר נאה... והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו... כי הוא כמ"ש באדה"ר ויהיו שניהם ערומים כי ולא יתבוששו... ואין אדם בוש לנשק לתפילין וכו"). וראה גם יין משמח ח"ה שער שני בתורה "בן שמונה עשרה לחופה".

מב ורמז: **אשה תפילין** (הרמזים בר"ת **את**, "בראשית ברא אלהים את" עולה 876, **יב** פעמים **חכמה**, שרה אמנו במילוי **(שין ריש הא)**. ממוצע כל מלה הוא 438, **"בית הוֹי"**, **בלהה רחל זלפה לאה**, ארבע נשות יעקב אבינו, הבחיר שבאבות (בראשית רבה עו, א), **ר"ת ברזל** (ספר הליקוטים וישב פמ"ח; איוב פכ"ח; שער הפסוקים ואתחנן סימן ד), הברזל ממנו יבנה **בית הוֹי** לעתיד לבא (שיחת שי"פ יחי תשנ"ב, וראה באורך **איחוד התורה והמדע**).

מג ראה גם 'ציוץ' כ"ו מנחם-אב (פורסם בגליון כי תצא) תשפ"ה.

מד תניא אגה"ק ט.

מה תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.

מו לוח "היום יום" ח' חשוון. ובכ"מ.

בסוף ספר מלאכי, סיום הנבואה בעם ישראל עד ביאת גואל צדק, יש בפסוק אחד שלשה כינויים של הכלה, שראוי מאד שהחתן יתבונן בהם — "אשת נעורִיךְ", "חברתך" ו"אשת בריתך"

בסוף ספר מלאכי, סיום הנבואה בעם ישראל עד ביאת גואל צדק, יש בפסוק אחד^{לה} שלשה כינויים של הכלה, שראוי מאד שהחתן יתבונן בהם — "אשת נעורִיךְ", "חברתך" ו"אשת בריתך"^{לו}.

הכלה היא אשת הנעורים שלך; היא החברה, "חברתך", כמו במאמר שאנחנו אוהבים לצטט^{לז} "האשה הטובה היא החבר הטוב"^{לח}, עם כל המשמעויות של חבר, כולל גם המשמעות של חברותא, ללמוד יחד; והיא גם "אשת בריתך", כמו בעלת סודך, עמה כורתים ברית. הצמח צדק אומר^{לט} שיש שלש דרגות של בעל סוד: יש אחד שרואים עליו שיש

לו סוד. יש אחד שלא רואים עליו בחוץ, אבל הוא כן מודע לסוד. ויש אחד שהסוד אצלו כל כך נסתר שגם הוא לא יודע שיש לו סוד. אצל בעל סוד אמתי הסוד כל כך צנוע, וזו הצניעות של האשה, הכלה, שהיא עצמה לא יודעת שיש לה סוד — אבל יש לה סוד. רק כשמגיע הרגע שצריכים לגלות את הסוד, לחשוף אותו, הוא נחשף.

רוצים לדרוש כעת ששלשת הכינויים הללו

לה מלאכי ב, יד: **וְאֶמְרָתְם עַל מָה עַל כִּי הוּא הָעֵיד בְּיָנֶךָ וּבִין אִשְׁתְּךָ נְעֻרְיָךָ אֲשֶׁר אֶתָּה בְּגִדְתָּהּ בָּהּ וְהִיא חֲבֵרְתָּךְ וְאִשְׁתְּ בְּרִיתָךְ**.

לו וכמה רמזים: **"אשת נעורִיךְ"** עולה 1,057, 7 פעמים 151, ו"חברתך" (630, **יהודי** במשולש, המתחלק בחלוקת "שלם וחצי" ל"חבר, 210, 20 במשולש, **רתך**, 420, **יעקב רחל**) ו**אשת בריתך** עולות 1,963, 13 פעמים 151 - זוג של 7-13 פעמים 151, העולה **"חן חן לה"** (זכריה ד, ז)! 151 - שם **קנא**, אהיה במילוי ההין, וכן **אהיה** בר"פ - הוא גם הראשוני ה'37, שהוא הראשוני ה'13, שהוא הראשוני ה'7, ודוק.

לז לדוגמה **שכינה ביניהם** פ"ד. ובריבוי מקומות.

לח משלי ישראל תקפח.

לט ראה גם המובא בליקוטי דיבורים ליקוט כג סס"ה (עמ' 619 בלה"ק). וראה תפארת שמואל (דאנציגר) לשמע"צ אות לא "בשם צדיק אחד" ("בעל סוד לא נקרא מי שיודע הסוד ואינו מגלה רק שהוא עצמו אינו יודע שהוא יודע").

יהודי צריך לאהוב את התפילין שלו, עם משמעות רוחנית וגם גשמית לאהבה הזו, וכך גם באהבת האשה

הפסקאות^נ. כמו שהזכרנו, את מצות "ואהבת לרעך כמוך" – שאדמו"ר הזקן הסביר שהיא גדולה מ"ואהבת את הוי' אלהיך" – מתחילים לקיים בין איש ואשתו, באהבת הדוד והרעיה^נ המתוארת בשיר השירים. לכן אני מרשה לעצמי לומר שגם באהבה הזו צריך לקיים "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך"^נ.

הזכרנו שכתוב בדא"ח שהמלה "את" ב"ואהבת את הוי' אלהיך" באה לרבות יראה, אבל זהו דרוש לא לפי הפשט הרגיל שה"את" בא לרבות עוד משהו לאהוב (כמו "את הוי' אלהיך תירא"^נ) – "לרבות תלמידי חכמים"^נ. ממילא, כאן יש לומר שה"את" בא לרבות את האשה, התגלות השכינה (כאשר המלה

השותף השלישי^נ במצוה, "שכינה ביניהם"^נ, שמשתקף גם באשה כפשוטה (האשה היא סוד השכינה הקדושה, היא עלמא דאתגליא, גילוי אלקות בעולם). תפילין זו מצוה שנוהגים להדר בה, גם בכמות (גם במספר וגם בגודל, כשני הפירושים של רש"י^נ ותוספות^נ ב"הדור מצוה עד שליש") וגם באיכות (גם בנוי

החפצא של המצוה, כדבסמון, וגם הדור בכוונת המצוה, שגם היא מצוה, כידוע בענין "חכם לב יקח מצות"^נ, שתי מצות במצוה אחת, כפירוש הבעל שם טוב^נ) – הכמות (במספר) של מצות תפילין היא שלכל אחד יהיו לפחות שני זוגות תפילין רש"י ור"ת (וההידור בגודל, שיהיו "ארבע על ארבע"^נ) והאיכות בכתובת סת"ם היא "התנאה לפניו במצות, עשה לפניו... ספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאי"^נ (חמשה דברים שמנו חכמים בהידור מצוה בכתובת סת"ם, בנוסף לדוגמאות מעוד מצוות כמו אתרוג, שופר וציצית). יהודי צריך לאהוב את התפילין שלו, עם משמעות רוחנית וגם גשמית לאהבה הזו, וכך גם באהבת האשה.

העיקר בין איש ואשה הוא האהבה – "אהבה ואחווה ושלוה ורעות"^נ – כפי שאדמו"ר הרי"צ הקפיד לנסח את ההזמנה, עם ר"ת אהבה בכל

נז ראה המובא בימי מלך (לאופר) ח"א עמ' 300.
נז דודרעיה ר"ת דר, לשון דירה ולשון דוד, כמו בביטוי "חובת הדר" (פסחים ד, א ובכ"מ), האמור במצות מזוזה השומרת על הבית, "ביתו זו אשתו" (יומא פ"א מ"א), סוד מזוזה בגימטריא אדני (טעמי המצות סוף פרשת ואתחנן), כאשר "מזוזה", אותיות זז מות (תקוני זהר תקוני יתקון כב), שומרות אותה מ"רגליה ירדות מות" (משלי ה, ה). בפרצוף עשרת המבצעים (שכינה ביניהם פ"ו הערה ז ובכ"ד) תפילין באמאיבינה, ה עילאה, ומזוזה בברתאמלכות, ה תתאה, כאשר "כאמה בתה" (יחזקאל טז, מד) ויש להדר בשתי המצוות בכל הידורי כתיבת סת"ם הנ"ל.

נח וראה עוד לקמן הערה סה. בהקבלת עשרת הדברות לקריאת שמע (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה) הפסוק "ואהבת" הוא כנגד "לא תשא" (הדבר השלישי, אחרי "הוי' אלהינו" כנגד "אנכי" ו"הוי' אחד" כנגד "לא יהיה"), כאשר מכאן ואילך הדברות לא מופיעים לפי הסדר, ודוק). "לא תשא" לשון נישואין – "לא תשא את שם הוי' אלהיך" [השם היינו השכינה, האשה] לשוא" (שמות כ, ז), אל תקח את האשה כמובנת מאליה כלל וכלל, אלא תדע שנדרשת עבודה מתוך אהבה רבה כדי להכיר אותה באמת. "ואהבת" (שכנגד "לא תשא גו" כנ"ל) עולה ב"פ אור – ראה ע"ח ש"ח פ"ג ותניא ספמ"ג – אור החתן ואור הכלה. "ואהבת את הוי' אלהיך" ו"לא תשא את שם הוי' אלהיך לשוא" משלימים ל'2809, גן ברבוע (רבוע הוא גם לשון זוג), "באתי לגני אחתי כלה" (שיר השירים ה, א).

נט דברים ג, יג; י, כ.

ס פסחים כב, ב.

מז קידושין ל, ב.

מח סוטה יז, א.

מט ד"ה "בהידור מצוה עד שליש במצוה".

נ ד"ה "עד שליש במצוה".

נא משלי י, ח.

נב כש"ט (קה"ת) אות ט"א.

נג אגרות קודש ח"א עמ' שנו ובכ"מ.

נד שבת קלא, ב. וראה או"ח ח"א אות תקנה (ובמרדכי על הלכות קטנות אות תתקסט) שגורס במכילתא ובפ"ק דנזיר שמדובר ב"תפילין נאים, מזוזה נאה, ספר תורה נאה".

נה נוסח "שבע ברכות" (כתובות ח, א).

הדבר מובן הרבה יותר: הרי מפורש בגמרא^ד שבלי יצר הרע אין תולדות, בקשר בין איש ואשה לא יוצא כלום בלי אהבה של היצר הרע. באהבה בין איש ואשה, קדושת היחס-היחוד שלהם, חייבים לקדש גם את היצר הרע^ה – כי בלעדיו אין יחס מאוזן (סוד המתקלא הנ"ל) ואין תולדות, בלי יצר הרע אין "לשבת יצרה", התכל'ס של הזיווג.

בסדר של דרשת חז"ל על "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" מתחילים מעבודת האתהפכא של "בשני יצריך"^ו וממשיכים ל"אתהפכא" של "בכל

נפשך" ו"בכל מאדך" (מאתהפכא של "הוי" לאתהפכא של "אלהיך"). יתכן שעבור צדיק הכיף הכי גדול הוא למסור את הנפש על קידוש ה' או להוציא את כל כספו בבת אחת לקיים את רצון השי"ת, אבל עבור רוב האנשים (מדת בינוני, שהיא "מדת כל אדם"^ז) זו עבודה קשה (כאשר יש מי שגופו חביב עליו מממונו ויש מי שממונו חביב עליו מגופו^ח). בדרך כלל בתניא אתהפכא היא עבודת הצדיקים, אבל התורה מדברת לבינוני^ט, והיא רוצה (קודם כל!) שגם לו יהיה הטוב-טעם, ה'כיף', של "אתהפכא חשוכא לנהורא וטעמין מרירו למיתקא"^י, העבודה

הארץ" (תהלים לג, ה), ודוק.

סד ראה סנהדרין סד, א.

סה ועד שרבי אייזיק מהומיל מסביר (חנה אריאל ואתחנן עה"פ בעיקר פ"ד ואילך; שני המאורות ח"ב סימן ד) כמשל פנימי לכל שלוש מדרגות האהבה, "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", שלשה שלבים ביחוד איש ואשה, והוא ההשגחה לכל המהלך כאן.

סו ראה לקו"ת חקת נח, ד.

סז תניא פ"ד.

סח ראה ברכות סא, ב.

סט משמעות התניא פ"ב ופכ"ז. וראה תורת שמואל תרל"ב ח"ב עמ' תצו.

ע זהר ח"א ד, א.

כפי שאנחנו

דורשים על
הפסוק "את
השמים ואת
הארץ" - הכל
את, את
הרוחניות שלי
ואת הגשמיות
שלי, ואני אוהב
אותך בשני
היצרים שלי,
היצר השמימי
והיצר הארצי

"את" עצמה רומזת גם ל"את", לשון נוכח לנקבה, וכפי שאנחנו דורשים^א על הפסוק "את השמים ואת הארץ" – הכל את, את הרוחניות שלי ואת הגשמיות שלי, ואני אוהב אותך בשני היצרים שלי, היצר השמימי והיצר הארצי, כדלקמן).

"בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"

עוד לפני ההקבלה של שלשת הכינויים לשלש האהבות – שכתוב שהן כנגד שלשת האבות^ב – נאמר בדרך צחות: אם במקום "ואהבת את הוי' אלהיך" נכתוב

'ואהבת את אשת נעורייך, חברתך ואשת בריתך', איך נפרש את הפסוק? הכי פשוט:

צריך לאהוב את האשה "בכל לבבך" בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע. כשמדברים על אהבת ה' יותר קשה להבין מה הכוונה לאהוב אותו יתברך גם עם היצר הרע שלי – אותו אני מכיר היטב, ויודע שאינו שייך לאהבת ה' (אלא, בעיקר, לאהבת נשים) – ולכן יש פירושים שונים^ג. אבל כשמדברים על אהבת איש ואשה

סא ראה יין משמח ח"ג שער שני בתורה "וכתתו חרבותם לאתים" ובכ"מ.

סב ספרי ואתחנן סוף פסקא ז.

סג ראה זהר ח"ב קסג, א; פירוש המשניות לרמב"ם על המשנה; באר מים חיים ר"פ לך לך ושם פרשת יתרו אות ג; בת עין בחקתי עה"פ "והשיג לכם דיש" ועוד. ונוסיף בדרך הרמז: יש לקיים "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך", ב"יצר הטוב ויצר הרע", כנודע מרבי אברהם אבולעפיא ז"ל (מפתח הספירות פרשת כי תצא; סתרי תורה חלק שלישי סוד ד. ועוד). יצר הטוב ויצר הרע עולה 42,903 (שם מב של מעשה בראשית ועלית העולמות) במשולש, שבע פעמים "הוי' הוא האלהים" שאומרים בנעילה דיום הקדוש, "אחת בשנה" (שמות ל, י; ויקרא טז, לד). ובמילוי - יוד צדי ריש הא טית וו בית וו יוד ווד צדי ריש הא ריש עין - עולה 2,775, עד במשולש, סוד עד רבתי של קריאת שמע, "עד הוי' בכס" (שמואל"א יב, ה), כאשר רק חלק המילוי עולה 1,872, הוי' פעמים עב (שם עב, עיקר שם העצם), סוד "חסד הוי' מלאה

התורה מדברת

לבינוני, והיא
רוצה (קודם
כל!) שגם לו
יהיה הטוב
טעם, ה'כיף',
של "אתהפכא
חשוכא לנהורא
וטעמין מריר
למיתקא",
העבודה של
"בשני יצריך"

שבת הזוג בהחלט עלולה לבטל את הרצון שלי, ליטול את הרצון שלי ולעצב אצלי רצון חדש (כפירוש החסידים^ט) "ל"עושה רצון בעלה"^פ, ועל מנת כן מתחתנים. אחר כך "בכל מאדך" בכל ממונך" זהו דבר פשוט – כל חשבון הבנק שלי שייך לך^{פא} (מתאים לכך ש-הבנק אותיות נקבה)... מדאורייתא על כל מצוה יש לבזבז את הכל^{פב}, וחשבונות שונים הם כבר מעין "תקנת אושא" בזמן הגלות, בזמן חורבן הבית. וכמובן, צריך לקיים ביחס לאשה גם את הפירוש השני של חז"ל – "בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד", להודות לה מאד-מאד על כל מדה ומדה שהיא מודדת לך, על כל מה שהיא גומלת לך (ועל כל ביש וביס שהיא מכניסה לפיך, בין מתוק ובין מר)^{פג}.

ככה נדרוש בדרך צחות את הפסוק ביחס לאיש ואשה בכלל.

עט לקו"ש ח"ד פרשת בלק סעיף ד (משיחת י"ג תמוז תשכ"ב סעיף מ); שיחת פורים תשמ"ג סעיף כה.

פ תנא דבי אליהו רבה פ"ט.
פא האיש אומר לאשה 'הא לך', על דרך "הא לכם זרע" (בראשית מז, כג) – אי אפשר להמשיך זרעא חייא וקיימא ללא 'הא לך' את הכל, כל כולי, טפת עצמותי, החלק הוא הכל ממע, "אנא נפשיא... יהבית" (שבת קה, א), יחד עם חשבון הבנק...

פב הכל ר"ת "הרע כסא לטוב" (הנ"ל) – רע לשון רעי (גלגל), פסולת הכסף שלי – וכפי ש'מתרגמים' בתפלה את "יוצר אור ובורא חשך עשה שלום ובורא רע" (ישעיה מה, ז) "כ"יצר אור ובורא חשך עשה שלום ובורא את הכל" (ראה ברכות יא, ב).
פג רבי יוסף ענגיל כותב (אוצרות יוסף דרוש ח ס"ז) שעל "טוב מאד" (בראשית א, לא) דרשו (בראשית רבה ט, ה ר"י) ש"מאד" הוא המלאך של היפך-החיים, אבל הכפל של "מאד מאד", "הוי מודה לו במאד מאד", הוא כבר תחית המתים (הרי מודים על האמת – א מחיה מת) וחיים נצחיים (כמו שלילת השליה, מצב נעלה באיך-ערוך ביחס ל"טוב" הראשון). ההודיה היא מקור החיים (כי עמך מקור חיים באורך נראה אור. מקור חיים = אור אור, ראה לעיל הערה מז) – "ראה חיים עם אשה אשר אהבת" (קהלת ט, ט).

של "בשני יצריך"^{עא} (בה מקיימים את מאמר הבעל שם טוב "הרע כסא לטוב"^{עב}, כאשר "אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק"^{עג}). דווקא בחיי הנישואין, בין איש לאשתו, מאידה עבודת האהבהפכא אצל כולם, גם אצל הבינוני^{עד}.

אחר כך צריך לאהוב את האשה בבחינת "בכל נפשך" אפילו נוטל את נפשך – צריך לאהוב את הכלה אפילו אם היא מוציאה לך את הנשמה... נוטלת לך את הנפש. מה הכוונה? כתוב^{עה} שנפש היא לשון רצון – כמו

בפסוקים "אם יש את נפשכם"^{עו}, "אין נפשי אל העם הזה"^{עז}, ועוד^{עח}. כאשר מתחתנים יודעים

עא ורמז: "שני יצריך" עולה "משה משה" (שמות ג, ד) ש"לא פסיק טעמא בגווייהו" (ע"פ שמות רבה ב, ו; זהר ח"א קכ, ב; ח"ג קלח, א), היינו שאצל משה אין הפסק כלל בין היצר טוב שלו ליצר הרע שלו, הכל הטוב והמטיב (ע"פ פסחים ג, א), לי טוב ולך טוב. הגם שמשה נקרא מלאך (במדבר כ, טז וברש"י), על ידי בני ישראל שלא הכירו את יצרו הרע (סוד ה"חש" שלו), באמת הוא אינו מלאך, ב"ה, וגם לו יש יצר הרע (כדברי הרבי הרש"ב – תורת שלום עמ' 172, וראה מחול הכרמים פ"ט – שללא 'חוש' בפגם הברית אי אפשר ללמוד חסידות כזו, היינו סוד היצר הרע הנחוץ בינו לבינה).

עב כש"ט (קה"ת) אותיות כו רע (וראה גם סוד הוי' ליראיו שער "הרע כסא לטוב", אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רה; תוס ודעת מאמר "שני השערים" הערה פא). ובסוד "הדור מצוה עד שליש" יש לפרש שקיום המצוה הוא על ידי שני שליש יצר טוב, אך ההידור, השליש, הוא להוסיף גם את היצר הרע – מהילה של שני יצר טוב עם יצר הרע אחד (פעמיים יצר טוב הם על דרך "הוכפל בו כי טוב", "טוב לשמים וטוב לבריות", כאשר עיקר היצר הרע הוא רע לעצמו, ודוק). ממוצע ג הלשונות, יצר טוב יצר טוב יצר הרע הוא "הרע כסא לטוב"!

עג ראה תנחומא תצא ט (הובא ברש"י שמות יז, טז). ובכ"מ. עד ראה גם כלל גדול בתורה עמ' קלד.

עה ראה תורה תמימה על ויקרא ז, כ חלק הביאורים אות צא. וברבי מקומות.

עו בראשית כג, ח.

עז ירמיה טו, ו.

עח קהלת ו, ז?

כעת נעבור להקבלה המפורטת^{פד}:

אהבת "אשת נעורייך" - "בכל לבבך"

מה ההבדל בין "אשת נעורייך" ל"חברתך" ו"אשת בריתך"? "אשת נעורייך" מדגיש אהבת נעורים, על דרך הפסוק "זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך"^{פה}. בשלב של אהבת הנעורים מתאים לומר "בכל לבבך" בשני יציריך. לכן, אם מדייקים בפסוק במלאכי, דווקא בנוגע ל"אשת נעורייך" נזכרת היכולת לבגוד, ר"ל ("הוי' העיד בינך ובין אשת נעורייך אשר אתה בגדתה בה והיא חברתך ואשת בריתך" ובעיקר האזהרה בפסוק הבא, בו חוזר הביטוי "אשת נעורייך": "ולא אֶחָד עָשָׂה וּשְׂאֵר רוּחַ לֹא וּמָה הָאֶחָד מִבְּקֶשׁ זֶרַע אֱלֹהִים וְנִשְׁמְרֶתֶם בְּרוּחֶכֶם וּבְאַשְׁתֵּי נְעוּרֵיכֶם אַל יִבְגְּדוּ"). על כך מוכיח הנביא – אל תבגוד באשת נעורייך! לגבי "חברתך ואשת בריתך" לא נאמרת הלשון בגידה, לא שייך. אבל "אשת נעורייך" היא עדיין בקטנות, אהבת נעורים. אהבת נעורים צריכה להיות באמת "בכל לבבך", 'בחירת לבו' ולא רק 'בת גיל'^{פו} (בת מזל'^{פז}), ושם יש גם את החשש שר"ל

פד "הוי' אלהיך" בכל מקום הם ז"א ונוקבא ("הוי' אלהינו" בכל מקום הם אבא ואמא), חתן וכלה, שמקבילים גם לשלשת המושגים אור (החתן, ז"א) וחיות'כח (הכלה, נוקבא, כמו ש"אלהינו" היינו "כחנו וחיותנו") – על המושגים ראה תניא שער היחוד והאמונה פ"ב ולק"ב לשער היחוד פ"ג ובנידון דנן: "בכל לבבך" היינו עיקר אור האהבה בשני יצרים, "יוצר אור", "בכל נפשך" היינו חיות כפשוטה, "ובכל מאדך" ממנו היינו כחך כפשוטו (גם הכח להודות במאד מאד על כל דבר), ודוק.

פז ראה באריכות מחול הכרמים פ"א.

פה ירמיה ב, ב.

פז ראה באריכות מחול הכרמים פ"א.

פז ראה רש"י על מגילה יא, א.

כמו שאני רוצה לעקור במקורב את הרצון הלא טוב כך צריך לעקור את ממני הרצון הלא טוב (שבדקות או דקות שבדקות), ולכן נדרשת חברותא ("רוממות אל בגרונם [בלימודם יחד] וחרב [חבר] פיפיות בידם [לעקור את הרצונות הבלתי רצויים])

יכול להיות גם היפך הטוב, הקשר הטוב. צריך להתחזק, ואדרבא, "זכרתי לך חסד נעורייך" – ה' אומר שעיקר מה שאני זוכר לך הוא "חסד נעורייך, אהבת כלולותיך". אם כן, "אשת נעורייך" הולך בפרט על "בכל לבבך".

אהבת "חברתך" - "בכל נפשך"

אמרנו שעל "חברתך" כתוב ש"האשה הטובה היא החבר הטוב". כמו שאמרנו, "חברתך" גם לשון חיבור וגם לשון חברותא – חיבור גם במוטבע שבנפש, גם במורגש שבנפש וגם במושכל שבנפש. החיבור במושכל הוא כאשר לומדים יחד, ועוד יותר כשעושים שליחות יחד, מפיצים תורה ביחד.

על "ואת הנפש אשר עשו בחרן [בחברותא]"^{פח} כתוב^{פט}

שאברהם מגייר את האנשים ושרה את הנשים. צריך חברות בשביל לתקן את "נפשך", "בכל נפשך" אפילו נוטל את נפשך. בשביל לקרב, לגייר, צריך עקירת הרצון אצל המקורבים והמקורבות. כתוב "הוכח תוכיח"^{פח}, ופרש הבעל שם טוב^{פז} "הוכח" את עצמך ואחר כך "תוכיח" אחרים, "קשוט עצמך תחלה ואחר כך קשוט אחרים"^{פז}. כמו שאני רוצה לעקור במקורב את הרצון הלא טוב כך צריך לעקור את ממני הרצון הלא טוב (שבדקות או דקות שבדקות), ולכן נדרשת חברותא ("רוממות אל בגרונם [בלימודם יחד] וחרב [חבר] פיפיות בידם [לעקור את

פח בראשית יב, ה.

פט רש"י בראשית יב, ה (מבראשית רבה לט, יד).

צ ויקרא יט, יז.

צא בעש"ט עה"ת פרשת קדשים אות טו.

צב בבא מציעא קז, ב.

אשר עשו בחרן". המדרגה הזו מתבטאת דווקא במקיף שמופיע בממון של האדם^{קב}. "בכל לבבך" היינו ה־צ של הצלם, הכחות הפנימיים (נר"נ), "בכל נפשך" היינו מקיף החיה, המקיף הקרוב (ה־ל של הצלם) השורה על

האדם, אבל "בכל מאדך" הוא מקיף היחידה, המקיף הרחוק (ה־ם של הצלם), שמתגלה דווקא בממון האדם, ברכוש, כמו שמבואר מהבעל שם טוב^{קג} ובעוד ספרי חסידות^{קד}. לשם שייכת העבודה של "בכל מאדך", "בכל ממוןך" וגם "בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד".

מקיף היחידה הוא הסוד של הנפש, 'יש לי סוד' (כמו שדובר לאחרונה^{קה}). 'יש לי סוד' היינו סוד ההתקשרות שלי, 'יש לי סוד' היינו ה"לך לך" אל האין, אל שרש הנשמה שלי, ה"אין מזל לישראל" ("לך לך" מלמטה למעלה, ב"רצוא"), ו'יש לי סוד' הוא גם תכלית השליחות שלי בעולם ("לך לך" מלמעלה למטה, ב"שוב"^{קי}). זהו הסוד של "אשת בריתך", בעלת הסוד.

"ובכל מאדך" שוה **ענג** – "אין בטובה למעלה מענג"^{קי}. למה יש משהו שהממון שלו יותר יקר אצלו מהחיים? אדם בטבע רוצה

מצוה" (הדר לשון חזרה), "כל אור חוזר חוזר לקדמותו ממש" (שער האמונה פט"ו ואילך ובכ"מ), היינו שהאור חוזר מגיע עד לעצמות השותף השלישי המיוחד אותם – "הדור מצוה עד שליש" (**"עד שליש"** עולה 714, 2 פעמים **אמונה**, המשכת רדל"א, אמונה, להאיר ב־2 תיקוני גלגלתא, תענוג מחיה רצון, ודל").

קב ראה לקו"ת ראה כה, א. ובכ"מ.

קג ראה בעש"ט עה"ת פרשת ויצא אות ג.

קד דגל מחנה אפרים פרשת ויצא ד"ה "עוד יש לומר והנה סולם"; מאור עינים ויצא ד"ה "ויצא יעקב"; לקוטי הלכות יו"ד הלכות פדיון פטר חמור ה"ב אות ט. ובכ"מ.

קה וראה גם בשיעורי ט"ו תמוז תשפ"א; ל"ג בעומר תשפ"ב. ובכ"מ. **"יש לי סוד"** עולה ו צירופי **סוד** (כלומר, **יש לי** עולה ה"פ **סוד**), **יעקב רחל**.

קו על שתי המדרגות של "לך לך" דובר בחלקו הראשון של השיעור, שנדפס בגליון לך לך השתא.

קז ספר יצירה פ"ב מ"ד.

כאשר

מתחתנים

מקבלים יכולת חדשה להשפיע יחד על הזולת

הרצונות הבלתי רצויים^{אג}. כך נחבר בדרך הדרוש את "חברתך" ל"בכל נפשך".

אהבת "אשת בריתך" – "בכל מאדך"

אבל הדרגה הכי גבוהה היא

"ובכל מאדך". האהבה הזו מופיעה רק בפרשה הראשונה של קריאת שמע, ולא בפרשה השניה, ולכן הפרשה הראשונה נקראת "עושין רצונו של מקום"^{אד}. בין בני הזוג, זו הגעה למדרגת "תמתי"^{צה}, כשהם פועלים לפי ה"כתר אחד לשניהם"^{צו}, רצון אחד משותף שיש לשניהם (דווקא לאחר עקירת הרצון הבלתי־רצוי, בעבודת "בכל נפשך", בזכות החברות, זוכים להגיע לתכלית ההזדהות עם רצון השי"ת – בחי' "תמתי", "כתר אחד לשניהם", "בכל מאדך", "עושים רצונו של מקום", כנ"ל – "עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו"^{צז}).

כתוב שמהכתר העליון ("אל עליון") יוצאים נה"י חדשים^{צח} ("גומל חסדים טובים"). הנה"י של כל פרצוף היינו יכולת ההשפעה של הפרצוף למדרגות הנמוכות ממנו (כגון יכולת ההשפעה מז"א למלכות, מחתן לכלה), ודווקא מהכתר (סוד "על כל כבוד תִּפְחֶה"^{צט}) מתחדשים כוחות השפעה חדשים^ק. כאשר מתחתנים מקבלים יכולת חדשה להשפיע יחד על הזולת^{קא}, "הנפש

צג תהלים קמט, ו.

צד ברכות לה, ב. ראה מהרש"א חד"א ג ד"ה "שנאמר ואספת דגנך".

צה שה"ש ה, ב.

צו ראה ע"ח של"ו (מיעוט הירח) פרקים א"ב; לקו"ת שה"ש מח, ב.

צז אבות פ"ב מ"ד.

צח ראה שעה"כ דרושי העמידה ג; שער היחוד פכ"ו.

צט ישעיה ד, ה. וראה ד"ה "לכה דודי" תרפ"ט.

ק ראה גם קומי אורי מאמר "הזמן לחילופי הכחות המבצעים". ובכ"מ.

קא ההשפעה על הזולת מתחילה מההשפעה ההדדית, מהאיש לאשה ומהאשה לאיש, דהיינו זיווג של אור ישר ואור חוזר, כאשר האור חוזר, מאשה לאיש, הוא עיקר סוד "הדור

רוב האנשים מרגישים רצון עצמי לחיות, לא רוצים למות, אבל לא מרגישים את עצם התענוג שיש בחיים. לעומת זאת, ברכוש יש תענוג מורגש, תענוג גלוי

מפנימיות הכתר, כמבואר בחסידות קי^ד. לכן אפילו אם יעשו דברים שלכאורה סותרים את הקשר, יפגעו חלילה אחד בשני, הם לא יסתרו, לא יהרסו אף פעם, כי כרתו ברית למעלה מטעם ודעת לגמרי קט^ט. הביטוי המעשי של כריתת ברית הוא מה שאמרנו קודם, שכל הכסף (המבטא את כל הכיסופין קט^ט) שייך לאשה – "בכל ממונך". זהו הביטוי של האהבה, למסור לאשה כל מה שיש לי, כמו שרבי עקיבא אמר – "שלי [ושלכם] שלה" קי^ד, הכל שלה. זו מדת החסיד של פרקי אבות, שאומר "שלי שלך ושלך שלך" קי^ח – הכל שלך, אשתי האהובה. זו אהבת ה"בכל מאדך".

"שלהבת יה"

עד כאן עשינו דרוש, עם טפת נגלה ביחס למקור הדין של הדור מצוה, שמתחיל בעיקר מההידור של החתן והכלה, הדור במצות פרו ורבו, ועם הקבלה של כינויי הכלה בספר מלאכי לאהבת "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". לחיים לחיים, שיהיה בנין עדי עד. שיתקיים אצלכם, גם אחד כלפי השני וגם כלפי כל עם ישראל, "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". כל הביטוי "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" עולה שלהבת, "עד שתהא שלהבת

לחיות, אבל הוא לא מרגיש את עצם התענוג שיש בחיים. יש תענוג בחיים – "כי עמך מקור חיים" קי^ח, מקור כל התענוגים קט – החיים הם בעצם תענוג, אבל התענוג לא מורגש לאדם קי^ד. רוב האנשים מרגישים רצון עצמי לחיות, לא רוצים למות, אבל לא מרגישים את עצם התענוג שיש בחיים. לעומת זאת, ברכוש יש תענוג מורגש, תענוג גלוי. בשרש, זו המדרגה שנקראת בינה דרדל"א – "תענוג פשוט הבא במורגש", בלשון אדמו"ר האמצעי קיא – והיא נמצאת בתוך הרכוש דווקא,

בתוך ה"בכל מאדך". לכן יש מעלה במקיף שבתוך הכסף אפילו מעצם הרצון לחיות, ויש אפילו מישהו שיותר קשה לו לוותר על הממון מעל עצם החיים. לכאורה, לא מובן בכלל איך יכול להיות כזה דבר, אבל זהו ההבדל בין חיצוניות הכתר, הרצון, הרצון לחיות, לפנימיות הכתר, התענוג, ועד לשעשועים עצמיים של האדם עם ממונו (דהיינו תענוג פשוט, שעשועים עצמיים, הבא במורגש, על ידי השעשוע עם הרכוש קי^ב).

בכל אופן, זו המדרגה של "אשת בריתך" – סוד כריתת ברית (כרת אותיות כתר קי^ג), שבאה

קח תהלים לו, י.

קט ראה תניא פמ"ג; לקו"ת בשלח א, א ובכ"מ.

קי מהות הדבר יחסית נעלמת מהמודעות, שהיא בעיקר המודעות למציאות, ודוק.

קיא ראה גם תו"ח נח מז, ג; וישלח קפד, ג; מקץ ריז, סע"א ואילך; ויחי רמא, ב.

קיב לשם כך צריך 'לקנות' את האשה, שתהיה קנייה לו – וגם הוא לה (ראה יין משמח ח"ג ש"א בתורה "הפעולה ההדדית בקידושין" (עוד) – כדי שיהיה אפשרי להשתעשע עמה שעשועים עצמיים, שעשועי המלך, החתן, עם עצמו, היינו הכלה שהיא "עצם מעצמי גו" (בראשית ב, כג), וד"ל.

קיג ראה מאו"א מערכת אות הכף סט"ו. ראה תו"א קט, א ובכ"מ.

קיד ראה לדוגמה שערי תשובה ח"ב חינוך פנ"ו.

קטו ראה גם תו"א יג, ג; לקו"ת נצבים מד, ב; ד"ה "כי חלק הוי' עמו" תש"ב פ"ג ובכ"מ.

קטז ראה זהר ח"א ככג, ב; ח"ג קכב, ב; שם רפח, א. אברהם אבינו קנה ב"ארבע מאות שקל כסף" (בראשית כג, טז) את מערת המכפלה עבור שרה, ובכך שרה (במקום קבורתה) הופכת לרכושו המוחשי של אברהם, "בכל מאדך", כנ"ל הערה קיב.

קיז נדרים נ, א.

קיח אבות פ"ה מ"י.

בגימטריא ב פעמים שלום, שלום, שלום (בית).

שיתקיים כך ביניכם, למעליותא, "רשפיה רשפי אש".
כתוב קכא ש-אש ר"ת אברהם-שרה, הזוג הראשון, של פרשת השבוע קכב. הם מקבלים את השמות המתוקנים שלהם – לא אברם אלא אברהם, לא שרי אלא שרה – בברית מילה. מכאן נלמד שהגימטריא של השמות לא תמיד אומרת, כי יוצא בדיוק אותו דבר... לחיים לחיים.

קכאראה כתבי הגרמ"מ משקלוב ביאור משנת חסידים דף רמז.
קכב כשהכינויים במלאכי מתאימים במיוחד לשרה – מלאכי ברצוא ושוב עולה שרה.

הביטוי המעשי של כריתת ברית הוא מה שאמרנו קודם, שכל הכסף (המבטא את כל הכיסופין) שייך לאשה

עולה מאליה^{ק"ט}. זהו עוד רמז יפה המקשר את הביטוי לחתן וכלה. איפה כתוב שלהבת? "רשפיה רשפי אש שלהבתיה"^{קכ}, פסוק שהולך על הדוד והרעיה של שיר השירים. מהי "שלהבת-יה"? השלהבת של ה"שכינה ביניהם", י של האיש ויה של האשה, שכאשר הם מתחברים ומתיחדים השכינה שרויה ביניהם ("שלהבתיה")

ק"ט שבת כ, א (מובא ברש"י על שמות כז, כ; במדבר ח, ב).
קכ שה"ש ח, ו. בתחלת הפסוק כתוב "כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה" – 'אני מת עליך' ואת גם קוברת אותי!
הקנאה – בגימטריא יב פעמים אהבה – היינו רוח קנאה חיובית, רוח טהרה (סוטה ג, א), הבאה מתוך רוב אהבה וחמדה (ראה גם יין משמח ח"א שער ששי בתורות "אהבה ללא פשרות" ו"רוח קנאה" וח"ד שער רביעי בתורות "כנשר יעיר קנו" ו"ילד שעשועים").

מילה ופריעה

"מל ולא פרע כאילו לא מל".

"מל" לשון מלוה ו"פרע" היינו פרעון החוב.

אם "מל ולא פרע" על המלוה לחשוב "כאילו לא מל" אלא נתן מתנה (שהרי לכתחילה "מלוה להוצאה נתנה", ואין הכסף שייך עוד למלוה, אלא ש"פריעת בעל חוב מצוה"), שהרי "שלי שלך ושלך שלך".

ועוד, מל ולא חשב המלוה שהנו פורע ללוה את שלו, כאילו לא מל.

היינו עבודת הבינוני (החסיד) ועבודת הצדיק.

אצל הבינוני, "שלי שלך" בדיעבד (אם הלויית לך ולא פרעת), אך אצל הצדיק "שלי שלך" לכתחילה (אני בעצם פורע לך את החוב שלי). גם הבינוני הוא חסיד, בבחינת "חסד עולם", וגם הצדיק הוא חסיד,

בבחינת "ורב חסד" וד"ל.

שיעור

שיעורי הדור מצוה (יד)

הוצאת ממונו בהכשר מצוה ובעצם המצוה

קיצור מהלך השיעור

הציוץ שלפנינו הוא מתוך סדרה של למעלה מעשרים שיעורים (עד כה) בנושא "הדור מצוה עד שליש", מתוך שיעורי מסכת בבא קמא שנמסרים השנה (לרגל לימוד המסכת בישיבות רבות). הוא מתמקד דווקא בסוגיא בקידושין, ממנה משמע שיש מציאות בה אדם מוציא את כל ממונו על מצוה, ומיוסד על תירוץ של בעל קובץ רשימות שיעורים (הרב י"י קלמנסון, שנפטר בראש השנה האחרון). מהדברים עולה חילוק משמעותי בין הכשר מצוה לעצם המצוה, דיון משמעותי במצות עליה לרגל ועוד הערות חשובות. הצצה לבית המדרש שנמצא היום גם ברשתות החברתיות...

"הדור מצוה עד שליש" או הוצאת כל נכסיו על מצוה

איתא בקידושין^א (כט, א"ב):

תנו רבנן: הוא לפדות (שלא פדאו אביו, רש"י) ובנו לפדות — הוא קודם לבנו. רבי יהודה אומר — בנו קודמו, שזה מצותו על אביו וזה מצות בנו עליו. אמר רבי ירמיה: הכל מודים כל היבא (דלית ליה נכסי אלא ה' סלעים, רש"י) דליכא אלא חמש סלעים הוא קודם לבנו, מאי טעמא? מצוה גנופיה עדיפא... תנו רבנן: לפדות את בנו ולעלות לרגל — פודה את בנו ואח"כ עולה לרגל. רבי יהודה אומר — עולה לרגל ואחר כך פודה את בנו, שזו מצוה עוברת וזו מצוה שאינה עוברת. לרבי יהודה כדקאמר טעמא, אלא רבנן מאי טעמיהו? דאמר קרא "כל בכור בניך

תפדה" והדר "לא יראו פני ריקם".

והקשה בביאור הלכה^ב שמכאן מבואר שצריך להוציא את כל ממונו כדי לקיים מצוה, ואילו בסוגייתנו^ג מבואר שאין צריך להוציא את כל ממונו כדי לקיים מצוה.

תירוצי הביאור הלכה והחזון איש

ומתוך על פי ביאור הראב"ד^ד שדין הידור מצוה עד שליש הוא כדי שלא יפיל את עצמו על הציבור, ואילו כאן (בקידושין) מדובר בבעל מלאכה המתפרנס מדי יום ביומו, שלא יפסיד אם יוציא היום את כל ממונו על מצוה. תירוצו זה דחוק, כמובן, שמי לחשך שמדובר

ב סימן תרנו ד"ה "אפילו".

ג ב"ק ט, א"ב.

ד על ב"ק שם ד"ה "והא דאמרין".

רשימת הרב (ציוץ). ט' חשון תשפ"ו.

א קידושין כט, א"ב.

הפנימיות "עד כאן משלו, מכאן ואילך משל הקב"ה", וד"ל!

ומכאן חידושו של בעל רשימות שיעורים (שלא כהגר"ח):

ונראה לומר בזה דכל האי כללא הוא רק היכא דבזבו הממון הוה להכשר המצוה דעצם המצוה הרי הוא להניח תפילין וליטול הלולב ובזבו הממון הוא להשיג התפילין או הלולב, דבזה אמרו חז"ל דאין חייב לבזבו כל ממון. משא"כ היכא דנתינת הממון הוה זה גופא המצוה שיפרע חובו, וכמו"כ בפדיון הבן דנתינת הה' סלעים הוה גוף המצוה, בזה לא תיקנו חז"ל דאין צריך לבזבו כל ממון כיון דזה גופא הוא המצוה (להעיר מדברי המ"ז או"ח ס"ס תקפ"ז, י"ד ר"ס קי"ז יעו"ש ודוק).

אכן עדיין קשה בהא דאמרינן בקידושין שם ת"ר לפדות את בנו ולעלות לרגל פודה את בנו ואח"כ עולה לרגל רבי יהודה אומר עולה לרגל ואח"כ פודה את בנו שזו מצוה עוברת וזו מצוה שאינה עוברת. ומשמע דגם לעלות לרגל חייב לבזבו כל ממון ובעליה לרגל הרי בזבו הממון הוא להכשר המצוה להוצאת הדרך ומ"מ משמע דחייב לבזבו ואולי י"ל דשאני התם דהרי אם לא יעלה לרגל יצטרך לבזבו הממון לפדיון הבן (דזהו גוף המצוה), וכיון שבין כך יבזבו הממון אמרינן דעליה לרגל קדים (לרבי יהודה) דבדיני קדימה עדיף מצוה עוברת (ולא שייך כאן הא דאל יבזבו וכו' דיסוד התקנה היא כדי שלא יעני וכאן הרי בלא"ה יצטרך לבזבו הממון לפדיון הבן). אבל לעליה לרגל מצד עצמו אין חייב לבזבו כל ממון דהוה כשאר מ"ע.

וראה שם בהערה 10, שלפי חידושו (שבלאו הכי יצטרך לבזבו את כל ממון) מתורץ קושית החלקת יואב שהקשה¹ מהא דנר חנוכה וקידוש

דוקא בבעל מלאכה שלא יפסיד כו'! ופירש"י משמע בפירוש לא כך, שכתב "דלית ליה נכסיה אלא ה' סלעים", ודוק.

והחזון איש תירץ² שחייב להוציא את כל ממון כדי לקיים מצות פדיון הבן כיון שמשועבדים נכסיו לכהן, והרי זה חוב ממון. ולגבי עליה לרגל תירץ שצריך לומר שבזבו את כל ממון שהרוויח, ועל כן צריך עכשיו לתת את ממון שנשאר ולעלות לרגל, שזה היה שיעור החומש שהרוויח.

התירוצ השני של החזון איש, לגבי עליה לרגל, עוד יותר דחוק מתירוצ הביאור הלכה הנ"ל, מי לחשך שמדובר במי שבזבו את כל ממון ונשאר לו בדיוק חומש ממה שהרוויח, הסכום המדויק הנצרך לו כדי לעלות לרגל? זו מציאות היפותטית שכמעט אפשר לומר עליה ש"לא היה ולא נברא".

ביאור הרשימות שיעורים

והנה, מאד מחוורים דבריו של בעל רשימות שיעורים, הרב י"י קלמנסון ז"ל, בהסברת סוגיא זו. נעתיק קטע מסימן כח משיעוריו על ב"ק: בחידושי הגר"ח כתובות דף פו מובא דגדול אחד שאל למ"ד פריעת בע"ח מצוה וכל החיוב הוא כמו סוכה ולולב וא"כ כמו בסוכה ולולב כתבו ראשונים דאינו מחויב לבזבו יותר מחומש א"כ ה"נ אי הוה רק גדר מצוה לא יתחייב לבזבו יותר מחומש [ולא לפדוע את כל החוב].

והשיב הגר"ח דגם אי פריעת בע"ח הוי רק בגדר מצוה מ"מ חלוק הוא משאר מצוות דבכל המצוות גם לאחר שקונה תפילין או לולב מיקרי שקונה ממון שלו ואם קנה ביתר מחומש א"כ בזבו ממון יותר מחומש. משא"כ בפריעת בעל חוב לאחר שפורע ומקיים אמרינן שהחזיר ממון חברו ולא בזבו ממון שלו. נעיר שחילוק זה של הגר"ח מזכיר את המבואר בשיעור הקודם³ בפירוש על דרך

עד שליש" (טרם פורסם בדפוס). ובתמצית: "עד שליש משלו, מכאן ואילך של הקב"ה" - "עד שליש" אדם חש שהמצוה וההידור הם "משלו", אך כאשר הוא זוכה ל"מכאן ואילך", יותר משליש, הוא מגיע לתודעה שהכל "של הקב"ה", "כי ממך הכל ומידך נתנו לך" (דברי הימים'א כט, יד), והיינו שמתברר למפרע שכלל לא נתן משלו, כדברי הגר"ח כאן ביחס לממון חברו, ודוק.

ז שו"ת חלקת יואב דיני אונס ס"ז.

ה או"ח סימן קמט סק"ג.

ו 'ציוץ' ח' חשון תשפ"ו - שיעור יג בסדרת "הדור מצוה

עצמה, שהוא עוסק במצוה ממש" (ולא מצאנו מי שחלק עליו)^ט.

ובדרך רמז: הנידון בסוגיא בקידושין הוא היחס בין פדיון הבן ועליה לרגל:

פדיון הבן (ר"ת פה) עולה **אור** (סוד "פתח פיך ויאירו דברייך"^{טז}). **עליה לרגל** עולה **חשמל** (**אור פניאל**)^{יז}. יחד, **אור חשמל** עולה **אדם** (מה) פעמים אחד (אהבה).

והנה, הרמזו **שעליה לרגל** עולה **חשמל**, מתאים לחקירה הנ"ל האם העליה עצמה היא חלק מקיום עצם המצוה. דהנה חשמל הוא סוד חש-מל^{יח}. חש הוא גם לשון חיש, הליכה מהירה וממוקדת לקראת היעד (בית המקדש), ו-מל הוא לשון מול, גילוי אלקות למול הבא לראות ולהיראות^{יט} את פני ה' (היינו מה שחשמל עולה **אור פניאל**, כנ"ל). והיות **שעליה לרגל** בגימטריא **חש-מל**, מכאן יש ללמוד, בדרך הרמז, שגם ה"חש" (עצם מעשה העליה-ההליכה ברגל, מביתו עד שמגיע לירושלים ולמקדש) וגם ה"מל" (עמדו לפני ה' בבית המקדש), שניהם בכלל קיום המצוה של עליה לרגל.

דבר זה נוגע להלכה שהתלבטו בה רבים,

היום מספקא ליה לרבא מאי קדים^כ, והרי על נר חנוכה חייב להוציא את כל ממנו^{כא} מה שאין כן על קידוש היום ומה מספקא ליה. אלא לפי הנ"ל מספקא ליה רק לענין דין קדימה שבלאו הכי יצטרך להוציא את כל ממנו, ודוק, ונכון. כמה הערות ורמזים בהנ"ל:

עליה לרגל - הכשר מצוה או מצוה?

לגבי עליה לרגל: אמנם, הוצאת הכסף על עליה לרגל היא, לכאורה, בגדר הכשר מצוה (הגם שיש לפלפל ולצדד שהוצאות העליה לרגל אינן בדיוק כמו קניית תפילין או אתרוג, ואכ"מ^{כב}), אך יש לחקור^{כג} האם העליה עצמה נחשבת מצוה, ולא רק הכשר למצות הראיה במקדש. הרי המצוה נקראת על שם הרגל, היינו עצם העליה ברגל (על מנת לראות ולהיראות בעין, והיינו מה שנו"ה דז"א נעשים עיני הנוקבא דז"א^{כד}, השכינה הקדושה, כנסת ישראל, ודוק). ועוד, ועיקר (על דרך הגלגל), חיגר זקן וכו' פטורים ממצוה זו מפני שאינם יכולים לעלות ברגל כפשוטו^{כה}, נמצא שהעליה ברגל היא מעצם גדר המצוה. ואכן, בדברי הריטב"א^{כז} מפורש שהעליה לרגל היא גופא מצוה – "המצוה היא בהליכה

ח שבת כג, ב.

ט שו"ע או"ח תרעא, א.

י ובתמצית: בהליכה בדרך של "ויסעו... ויחנו" (במדבר לג בכ"מ), כאשר גם ה"ויחנו" נחשב חלק מהנסיעה (ועד שאצל אברהם אבינו נאמר "הלך ונסע", כאשר החניה מכונה נסיעה ממש), ובחניה יש הוצאות לאכסניא, לאש"ל ולשאר צורכי הדרך (שכירות רכב וכיו"ב), ויתכן שהכל נחשב ממש חלק מה"ויסעו". ונראה שיש שתי בחינות בהכשר מצוה, שבהיותו ממוצע בין רשות למצוה יש בו בחינה הקרובה יותר לרשות (ורחוקה יותר מהמצוה עצמה) ובחינה הקרובה יותר למצוה עצמה – ואפשר לומר שהייתו ההבדל בין הכשר מצוה בחפצא, כקנין תפילין וכו' (שיכול גם לרשת מאבותיו), להכשר מצוה בגברא (שיכול לקיים את המצוה) – ואם גזרו על ההכשר הרחוק צ"ע מה היחס להכשר הקרוב (ולהכשר האדם מקיים המצוה), ודוק.

יא והאר"י בזה בספר שדה אפרים (גרבוז) סימן נ.

יב ראה שעה"כ ענין ר"ה דרוש א.

יג חגיגה פ"א מ"א.

יד חידושי הריטב"א לסוכה כה, א ד"ה "ובלכתך בדרך".

טו ועוד הביא בשדה אפרים שם מתרגום שיר השירים ז, ב על הדור-מצוה לעלות לרגל בסנדלים ססגוניות, ודברי רבי יוסי ברבי יהודה (פסחים פ"ד ה"ז) שהרצענים עושים מלאכה בערב פסח משום שעל עולי רגלים לחקן את מנעליהם (ובירושלמי משמע שהדבר קשור לשאלה האם החיוב הוא לעלות ברגל דווקא) – ואפשר להסיק שגם הוצאות התשלום לרצענים בדרך הם חלק מההוצאות-המצוה בעליה לרגל – עיי"ש (ודבריו שם לפי דברי החז"א אינם מחייבים ונראים רחוקים מפשט הריטב"א ודעימיה, ואכמ"ל). אכן, העיקר כדעת חכמים החולקים על רבי יוסי ברבי יהודה, ואומרים – כלשון הירושלמי שם – "עשירים היו בבהמה היו עולים", ובכך גופא קיימו את מצות העליה לרגל, כאשר ההוצאות בענין (דוגמת שכירת רכב, בימינו) הן חלק מההוצאות המצוה עצמה (והרי המצוה לא נתנה לצער ועיני ח", ומסתמא רוב ישראל שהגיעו ממרחק גדול עלו עד ירושלים רכובים ולא הולכים ברגליהם).

טז ברכות כב, א.

יז ראה זהר ח"ב רמז, א. ובריבוי מקומות בקבלה.

יח ראה מפרשים על יחזקאל א, ד; ספר השרשים לרד"ק שרש 'חשמל'. וראה חגיגה יג, ב; כש"ט (קה"ת) אות כח.

יט חגיגה ב, א: "כדרך שבא לראות כך בא ליראות".

למקדש, תוך כדי אמונה שעד שאגיע לירושלים כבר ירד בית המקדש באש מן השמים^כ, העליה היא האתערותא דלתתא של המצוה והראיה האתערותא דלעילא שבקבות האתערותא דלתתא, ודוק.

"שלוש רגלים תחג לי"

מהמקורות של מצות עליה לרגל בחז"ל: "שלוש רגלים תחג לי בשנה"^{כט}.

"שלוש רגלים" עולה "בראשית" (וידוע שבתבת "בראשית" טמונה תכלית כוונת בריאת העולם^ל) העולה **שלושה דברים יחד** (ר"ת ש-ד-י, כידוע רמז זה מרבי אברהם אבולעפיא ז"ל^{לא}). שלשת הדברים-רגלים (עליהם העולם עומד^{לב}) היינו "תחג" ר"ת תפארת חסד גבורה^{לג} (כנגד תורה גמ"ח עבודה, סדר שלשת הרגלים החל מתשרי).

"[תחג] לי" – "לשמי"^{לד}, ש"אינו זו לעולם"^{לה}.

והנה, ס"ת "שלוש רגלים תחג לי בשנה" עולה **משיח** (ע"י חלוקת ה-ח של משיח להג, חלוקת זהב^{לו}, וסוד "ביום הגמל את יצחק"^{לז}, כנודע^{לח}). דילוג אותיות, "שלוש רגלים [ע"כ תריג] תחג לי בשנה", עולה 1331, 11 בחזקת 3, **משיח** במספר קדמי! על פי שני עדים יקום דבר –

האם יש מצות עליה לרגל בזמן הזה? מי שאומר שכן מתבסס (בנוסף לריבוי העדויות שגם לאחר חורבן בית המקדש היו עולים לרגל^ל) על כך שאמנם מצות ראייה ומצות חגיגה בטלו, אבל יש לומר שמצות שמחה לא בטלה (ראה בדבריהם^{כא}, ואכ"מ).

אך אם נאמר שעצם העליה-הליכה הוא חלק מהמצוה, חלק ה"חש" (חלק ה'שקט' של המצוה, כלומר חלק הנסתר של המצוה, סוד יה באתב"ש **מצ** של **מצוה**, כנודע^{כב}) אזי יש לומר שעדיין אפשר לקיים חלק זה של מצות עליה לרגל גם בזמן הזה (אך "אין השם שלם..." – שבשביל זה צריך שיבוא משיח וימחה את זכר עמלק, שאז יבנה את בית המקדש^{כג} כ' ויהיה השם שלם והכסא שלם^{כד}, וד"ל).

והנה, החקירה הנ"ל (האם העליה לרגל עצמה היא חלק מהמצוה או רק הכשר מצוה) נוגעת לאחד היסודות של תורת מורנו הבעל שם טוב – שעיקר המצוה (בעבודת האדם) הוא ההכנה למצוה^{כה}, "הכון לקראת אלהיך ישראל"^{כו} (ואילו המצוה עצמה, בשעת מעשה, היא בעצם מעשה ה' ולא מעשה-עבודת האדם).

ועוד יש לקשר זאת למאמר חז"ל בפרקי אבות "הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו"^{כז} (העולה "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד" – אני עולה

כח רש"י על סוכה מא, א ד"ה "אי נמי"; תוספות שבועות טו, ב ד"ה "אין בנין" (בשם התנחומא).

כט שמות כג, יד. חגיגה הנ"ל הערה יג.

ל ראה גם המובא ברש"י ריש בראשית ובפלה"ר בראשית ד"ה "בראשית" הב' (עמ' יח).

לא רבי אברהם אבולעפיא, חיי העולם הבא.

לב אבות פ"א מ"ב.

לג פירוש הרמ"ז על זהר ח"ג רעב, ב; אור לשמים פרשת משפטים עה"פ "שלוש רגלים תחג לי"; צמח צדיק פרשת כי תשא עה"פ "פטר שור ושה".

לד רש"י על שמות כה, ב.

לה ויקרא רבה ב, ב.

לו ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ח עמ' 184; ח"ט עמ' 169 ואילך; עיניך ברכות בחשבון ח"א עמ' לד.

לז בראשית כא, ח.

לח תוספות שבת קל, א ד"ה "שש אנכי" בשם המדרש.

כ ראה נדרים כג, א (ובמהר"ץ חיות שם); שיר השירים רבה ד, ב; איכה רבתי א, נט; ספר חסידים סי' תרל; ר"ן תענית ב, א ד"ה "ואיכא למידק"; כפתור ופרח פ'; שו"ת התשב"ץ ח"ג סי' רא; שאילת יעב"ץ ח"א סי' פז, פט; שו"ת חת"ס י"ד סי' רלה. ובריבוי מקומות. ראה הנסמן במאמר "עליה לרגל בזמן הזה - בהלכה ובמנהגי הדורות" בתחומין חל"ד.

כא ראה קונטרס "הקהל" עמ' פכ"ד; ברוך אומר (שרגא) או"ח ח"ג סימן קיא. וראה גם שי כהן ח"ב עמ' תקכג.

כב תקו"ז תקון כט (עג, א); תקון ע (קלא, ב).

כג וראה רמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"ב על סדר קיום המצוות ושם פ"א ה"ד על סדר פעולות המשיח.

כד ראה תנחומא תצא ט (הובא ברש"י שמות יז, טז). ובכ"מ.

כה שיח יצחק (הוסיאטין) כ"ט כסליו תשכ"ה.

כו עמוס ד, יב.

כז אבות פ"ה מ"ד.

"דבר אחד לדור" ^{לט}.

הדילוג השני, "שלש רגלים תחג לי בשנה", עולה 390, יה פעמים הוי' ב"ה (המתחלק בסוד "שלם וחצי" ^מ) – ההתחלה, ל-ד-ל, עולה 260, י פעמים הוי', וההמשך, מ-ח-ל-ב-ג, עולה 130, ה פעמים הוי'; כאשר גם החצי מתחלק לשנים: ההתחלה, מ-ח-ל עולה ג פעמים הוי', ממוצע כל אות, והסוף, ב-ז עולה ב פעמים הוי', ממוצע כל אות, ודוק), סוד "ביה הוי' צור עולמים" ^{מא} ("ב-י נברא העולם הבא, ב-ה נברא העולם הזה" ^{מב}), וד"ל.

להתייחס למציאות לפי העתיד

חילוקו של הגר"ח הוא בין מיקרי ממון שלו ללא מיקרי ממון שלו (למפרע, לאחר קיום המצוה) ואילו חילוקו של בעל רשימות שיעורים ז"ל הוא בין הכשר המצוה לעצם המצוה. היינו חילוק של 'לומדות' לעומת חילוק של פשט, כאשר פשוט שפשט עדיף (ללמד כלל גדול בלימוד התורה – כל צורך בלומדות הוא בדיעבד, ואילו פשט פשוט, המובן ומתקבל על דעת הכל, הוא לכתחילה).

בכל זאת יש ללמוד מחילוקו של הגר"ח דרך בעבודת ה': על האדם להתייחס למציאות (בפרט המציאות כפי שהיא נוגעת לעצמו) לפי איך שהיא עתידה להיות ("איזהו חכם הרואה את הנולד" ^{מג}, היינו שרואה בפעולה את התוצאה), לא לפי איך שהיא 'חולפת' על מוחו ברגע ההווה (שיחסית ל"מה שיהיה" ^{מד}, שהוא האמת, הנו דמיון שוא). היחס בין עתיד להווה הוא היחס בין עלמא דקשוט לעלמא דשקרא, ודוק.

הכשר מצוה ועצם המצוה

והנה, החילוק של בעל רשימות שיעורים, בין הכשר המצוה לעצם המצוה, אומר שכל דין "הדור מצוה עד שליש" הוא בנוגע להכשר המצוה, מה שאין כן לגבי עצם המצוה אין שיעור להדור, ויש להוציא על עצם המצוה את כל ממנו.

דבר זה הוא כמובן חידוש, אך אפשר לתמוך אותו בדעת כמה מגדולי הראשונים והאחרונים, ובראשם הלבושי ^{מה}, שמדאורייתא על כל מצוה יש להוציא את כל ממנו, כפי שנלמד מ"ובכל מאדך" ^{מו} – בכל ממנוך ^{מז}. אם כן, מסתבר לומר שכל תקנת חז"ל, תקנת אושא, היא רק לגבי הכשר מצוה, ולא בנוגע לעצם המצוה.

תקנת אושא היתה לאחר החורבן, שיחסית לזמן הבית, כל מצות התורה הן בגדר 'הכשר' לקיום המצות כתיקן (ובשלמותן), כל תריג מצות התורה) כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו ^{מח} (כל שכן מצות שמקיימים בגלות בארץ העמים, שהן רק 'ציונים' למצות כתיקן ^{מט}, ודוק).

ולפי מה שהוסבר (שתקנת אושא לא חלה על עצם המצוה רק על הכשר מצוה), יש עוד דרך פשוטה לישב את הקושיא מהסוגיא בקידושין לסוגייתנו בב"ק:

לכאורה יש לומר בפשטות שישנן כמה מצוות שחכמים העמידו על דין תורה, מצוות 'יסודיות' הנצרכות ביותר לשם קיום וחיוזוק הדת, ביניהן פדיון הבן (זכר מעשי ליציאת מצרים) וגם עליה לרגל (נזכור מה קרה לממלכת הצפון שלא עלו לרגל ^נ) ועוד (דהיינו כל היוצאים מן

מה לבוש לאו"ח תרנו. וראה בח"ב של שבע ברכות אור ל"ו חשון - נדפס לעיל בגליון - והנסמך שם.

מו דברים ו,ה.

מז ברכות פ"ט מ"ה.

מח ראה ר"ה ל, א ("מאי טעמא, מהרה יבנה המקדש וכו"). ובכ"מ.

מט ראה רמב"ן על ויקרא יח, כה ודברים יא, יח.

נ גיטין פח, א.

לט סנהדרין ח, א.

מ ראה אמרי שפר (לרבי אברהם אבולעפיא) ח"ג; שכינה ביניהם פ"א אות ז (עמ' צז ואילך).

מא ישעיה כו, ד.

מב מנחות כט, ב, בראשית רבה יב, י; פסיקתא רבתי פכ"א.

מג תמיד לב, א.

מד קהלת ח, ז; י, ד.

הכלל של "המבזבז כו" שמנו אחרונים^{נא}, ודוק).

מעלת מצוה עוברת

עוד עולה מהסוגיא שיש עדיפות ל"מצוה עוברת" (ואף שלרבנן יש עדיפות ללימוד להקדים פדיון הבן לעליה לרגל מסדר המקרא, הם לא שוללים את עצם הטעם-הסברא). וההסבר הפנימי: "עוברת" היינו על דרך "עובר לעשייתן"^{נג}, ומבואר בדא"ח^{נד} דהיינו המשכת והשראת אור מקיף, השראה (עיקר קבלת הבעל שם טוב, כנודע^{נד}) שמעל להתלבשות (קבלת

נא ראה 'ציוץ' אור לי"ג חשון תשפ"ו - שיעור יח בסדרת "הדור מצוה עד שליש" (טרם פורסם בדפוס).

נב פסחים ז, ב.

נג תו"א שמות נג, ב; לקו"ת מסעי צב, ג. וראה שפת אמת על ע"ח של"ג פ"ג אות ב.

נד מאמר "השפלות והשמחה" ממ"ה ר' אייזיק מהומיל

האריז"ל^{נד} של "מצוה שאינה עוברת". והיא מעלת ה"מקודש" ביחס ל"תדיר"^{נה}.

ככלל, בזמן שאי אפשר לקיים את שניהם, "תדיר עדיף", אבל כאן מבואר בפירוש בגמרא שאפשר לקיים את שניהם, אלא שיש להקדים את ה"מקודש" מפני שהוא 'עובר' (והוא סוד מאמר האשה השונמית לאישה ביחס לאלישע הנביא — "הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא עֹבֵר עלינו תמיד"^{נו} — העיקר הוא המקודש אבל יש כאן גם "תמיד", תדיר, רק שהתדיר טפל ובטל למקודש, ודוק).

פע"ב. מבואר בטבע היהודי מאמר "המודעות העתידית" עמ' מה ואילך; בעתה אחישנה פ"א ובכ"מ.

נה ראה מי השילוח משפטים ד"ה "ראשית בכורי אדמתך".

נו מלכים ב' ד, ט.

המשך מעמ' 8

דוקא מכח הזיווג העליון של אברהם-שרה (על דרך הזיווג של משה רבינו עם כלת משה, לאחר פרישתו מצפרה^{לח}) אפשר לחולל את הזיווג של יצחק-רבקה (שאף היא מכונה "בת" לאברהם^{לט}), וד"ל.

והיינו חיבור שני הפירושים (של חז"ל ושל רש"י):

מה שיש לאברהם בן היינו "בן לשרה", וממילא עליו, דוקא כעת, לאחר הסתלקות שרה, להשיאו אשה הראויה לו (שתהיה דומה 'בכל' לשרה, כדרשת חז"ל^{לו} על "האהלה שרה אמו"^{לז} בנישואי רבקה ליצחק).

לח ראה שער מאמרי רשב"י פרשת בראשית.

לט ראה גם אהבת ישראל עה"ת (בקמייסטר) לפרשת חיי שרה.

לו בראשית רבה ס, זז.

לז בראשית כד, זז.

הסיפור החסידי

הרבי הרש"ב | זה לא הוא!

רבי שלום דובער שניאורסאהן מליובאוויטש, האדמו"ר החמישי בשושלת חב"ד, נולד להוריו, רבי שמואל שניאורסאהן - הרבי מהר"ש - והרבנית רבקה, ב"כ מרחשון תרכ"א. בבית המילה שלו נתן לו סבו, אדמו"ר הצמח צדק, את הכינוי רש"ב. לאחר פטירת אביו קבל עליו את הנשיאות באופן חלקי, ולאחר 11 שנים באופן מלא. תחילה ניהל את חצרו בליובאוויטש ובאחרית ימיו ברוסטוב. הקים את ישיבת 'תומכי תמימים' בליובאוויטש וכן את ישיבת 'תורת אמת', תחילה בחברון ואח"כ בירושלים. הסתלק ביום ב' ניסן פר"ת ונטמן בבית העלמין ברוסטוב. את מקומו מילא בנו יחידו הרבי הריי"צ. בין ספריו הידועים: המשך תרס"ו, המשך תער"ב, קונטרס העבודה, קונטרס 'ומעין' וקונטרס 'עץ החיים'.

הרבי במשך כמה דקות, ואז בטון החלטי ותקף קבע: "זה לא הוא!" וחזר והתיישב על כיסאו. יעקב יצא מחדרו של הרבי בנך ומבולבל. לא זו בלבד שהרבי לא התייחס אליו, גם הדברים הסתומים ששמע לא הרפו ממנו וכל העניין נותר בעיניו בחידה. יום אחד הגיע לידיו של יעקב עיתון שבו הוצגה חידה מתמטית קשה ממעם אוניברסיטת פטרבורג. הובטח בה כי כל הפותר נכונה את החידה יזכה בפרס נכבד של 300 רובל. יעקב חד השכל ראה בכך אתגר מרתק, התעמק בחידה עד שהגיע לפתרונה, ושלח את הפתרון לכתובת האוניברסיטה. כעבור זמן מה קיבל מכתב מאוניברסיטת פטרבורג ובו נכתב כי תשובתו הנכונה זיכתה אותו בפרס. למכתב צורפו כרטיס נסיעה ברכבת והזמנה לפגישה עם ראש הפקולטה למתמטיקה. כאשר הופיע יעקב בפני נציגי האוניברסיטה, הם נדהמו לראות מולם צעיר יהודי בלבוש מסורתי. עד מהרה עמדו על כישרונו הגדול, ולאחר שהעניקו לו את הפרס הציעו לו להישאר באוניברסיטה ולהשתלם במתמטיקה חינם אין כסף. ההצעה קסמה ליעקב והוא נעתר לה. בימים הראשונים לשהותו בפטרבורג הוסיף יעקב לדבוק בלבושיו ובאורחות חייו, ואפילו קבע עיתים

יעקב היה נער מאחת מעיירות רוסיה. הוא הקדיש את עתותיו לתורה וראה הצלחה רבה בלימודו. באותה עיירה התגוררו כמה מחסידי לויבאוויטש, שניסו מדי פעם לשכנע את הנער המוכשר לבוא עמם אל רבם, רבי שלום בער. יעקב, שגדל בבית "מתנגדי", סירב. "איני זקוק לרבי", השיב, "וגם כשמתעוררת אצלי קושיה קשה בגמרא, אני מתעמק ומגיע לפתרונה בכוחות עצמי". אך לאחר הפצרות מרובות נעתר יעקב והלך עמם ללויבאוויטש. הם הגיעו לקראת שבת, והאווירה דבקה ביעקב שחש בשבת הזו התעלות שלא הכיר. עם צאת השבת הלכו החסידים להיפרד מהרבי כנהוג, וגם יעקב הכין פתקה אישית והתכוון להיכנס אל הרבי. כשנכנס פנימה, ראה את הרבי יושב ומעיין בספר. הרבי לא הרים את עיניו כדי להסתכל עליו. יעקב התקרב בהיסוס אל שולחנו של הרבי והניח עליו את פתקו. הרבי המשיך לעיין בספר כאילו לא הבחין בו כלל. לפתע קם הרבי והחל להתהלך בחדר אנה ואנה, כשהוא מדבר לעצמו: "זה הוא! זה לא הוא!... זה הוא! זה לא הוא!...". לאחר מכן שתק

נכתב על ידי יהודה הס.

אמר לעצמו: "זה הוא!". כעבור רגע חזר בו: "זה לא הוא!". וכך נשנה הדבר: "זה הוא! זה לא הוא!..." לבסוף ניגש אל יעקב, נעץ בו עיניים חודרות ופסק: "זה לא הוא!" לאחר מכן ציווה על השוטרים לשחררו. יעקב יצא לחופשי כשהוא המום. הוא זכר היטב היכן ומפי מי שמע קודם לכן בדיוק את המונולוג הזה. כעבור זמן לא רב הגיע לחצרו של הרש"ב מלויבאוויטש ולא זו משם.

הסיפור שלנו ממחיש עד כמה מהותי הוא השינוי שעושה בעל תשובה: הפרופסור המנוכר נעלם, ותחתיו הופיע יהודי שומר תורה ומצוות המוסר את נפשו על יהדותו. כדברי הרמב"ם הידועים בהלכות תשובה, "משנה שמו, כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים". כיצד אפשר להגדיר, במונחי הקבלה, את השינוי הזה?

האר"י הקדוש מדבר על שלושה שלבים בהתפתחות האור האלוקי: 'נקודה', ספירה ופרצוף, או 'נקודה', קו שטח'.

גוי הוא בבחינת נקודה – יש בו קיום, אבל אין בו התפשטות של קדושה. כמו נקודה חסרת מימדים, הקדושה שבו איננה מקבלת מקום וצורה, אלא פשוט קיימת. יהודי הוא כבר בבחינת ספירה, מפני שיש בו אופי ייחודי של קדושה שאין בחבריו. כמו הקו, יש לו כבר כיוון וגדילה – וגם המילה "ספירה" מרמזת על סיפור שראוי לספרו, מספר שראוי לספור אותו – אבל הוא עדיין חד מימדי וחסר עומק ומורכבות. רק בזמן שהיהודי שומר תורה ומצוות וחי את רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, הוא נעשה פרצוף שלם – אדם בעל קומה רוחנית ותפיסה רב מימדית של הקדושה על כל חלקיה. הוא לא חי רק את "הסיפור שלו", אלא מגלה את ה' באופן מלא ושלם יותר. זהו השינוי שעבר על יעקב, שגידל מחדש את גופו הרוחני והפך להיות אדם אחר.

לתורה לצד התעמקותו בלימודי המתמטיקה. אולם ככל שהתקדם בלימודיו ומעמדו האקדמי והחברתי התבסס, התרחק מיהדותו. הוא החל להשיל מעליו את סממניו החיצוניים, ובהדרגה הפסיק ללמוד תורה ולקיים מצוות. כעבור כמה שנים הוצע ליעקב להתמנות לפרופסור בכיר למתמטיקה באוניברסיטה. כדי לזכות בכך נדרש להמיר את דתו, ובגלל שהיה כה רחוק מיהדותו הסכים לכך. לאחר מכן התחתן עם אישה נוכריה. ברבות הימים החל מצפונו של יעקב מייסרו והוא התחרט על מעשיו, אבל לא היה מסוגל להגיע לכלל החלטה מעשית על שינוי. באותם ימים גוי שנתגייר, ואפילו יהודי מומר ששב לדתו, היה צפוי לעונש מוות. יעקב הרבה לצאת לציד, עיסוק שגרם לו רוגע והשכיח ממנו לזמן קצר את ייסורי נפשו. פעם אחת בעודו רכוב על סוס, החל הסוס לדהור במהירות עצומה ויעקב איבד את השליטה בו. הסוס הוסיף לדהור ולהשתולל, ויעקב חש שאם לא יארע לו נס חייו יגיעו לקיצם. באותה שנייה נמלה בלבו החלטה לשוב בתשובה שלמה, ואז באורח פלא הסוס בלם את דהרתו ונעצר כליל. נאמן להחלטתו, עוד באותו לילה אסף יעקב מעט כסף וצרור מיטלטלים, עזב את אשתו הנוכריה ויצא לעבר הלא נודע. הוא נדד ממקום למקום, חושש מכל אדם ומכל רחש. היה לו ברור שבחזרתו ליהדות הוא מסכן את חייו, ובכל זאת היה נחוש בהחלטתו. כובע קסקט היה מונח על ראשו, זקנו החל לצמח ובגדיו הלכו והתרפטו. יום אחד, בעודו סועד את לבו בפונדק דרכים נידת, פרצו פנימה כמה שוטרים. הם בדקו את מסמכי האנשים שהתארחו בפונדק, וכאשר לא מצאו ברשותו של יעקב מסמכים מזהים אסרוהו. הוא הובל לחוקר קשות, שהביט חליפות בו ובתמונה שהחזיק בידו, בה נראה יעקב כאשר כיהן כפרופסור באוניברסיטה כשהוא עטור בלורית, מגולח למשעי ולבוש היטב. החוקר נראה מהסס ולפתע

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מכתב חיזוק לרב מנחם בן שחר בעקבות מעצרו

לכבוד תלמידי חביבי הרב
מנחם בן שחר שי'
חזק ואמץ, "אל תירא ואל
תחת".

המשך להשמיע, וביתר
שאת, את דברי האמת והצדק,
כפי שהנך רגיל לעשות, בשפה
ברורה ובנעימה קדושה.
המשך ללכת בדרכי של
אברהם אבינו, לקרוא בשם ה'
ולוודיע את שלמות התורה,
שלמות העם ושלמות הארץ.
ויהי נעם ה' עליך, לברכה
והצלחה בכל מעשי ידיך

החסידות משנה את הכל

כשלומדים חסידות הרבה פעמים
מתקבלת תחושה שצדיקי
החסידות שינו את פני היהדות
שהיתה מוכרת עד אליהם -
בפרט בענין "שכר ועונש" או
"עבודה צורך גבוה" - ובעצם שינו
מכוונתם הפשוטה של חז"ל, אולי
מצד שינוי הטבע ואופי בני האדם
בדורות האחרונים. האם יש מקום
לומר כך?

מענה:

החסידות באמת משנה את
הכל, אבל דוקא דרך המשקפיים
של חז"ל. וע"ד הידוע אצל
חסידים שאדמו"ר הזקן קרא
לספר התניא 'לקוטי אמרים'
כיוון שבאמת כל מה שכתב
בו כבר נכתב ונאמר לפניו ורק
צורת הגשת הדברים והסברתם
היא היא החידוש.

גאולה - בידי אדם או בידי שמים?

במאמר "בידי מי מפתח הגאולה"
הרב מסביר שהגאולה תלויה
דווקא במעשינו ועבודתנו להביא
אותה, ובעצם זהו כל ענינה.
לכאורה, האמירות "משיח נאו",
"תכף ומיד ממש" וכו', אומרות
שבעצם הדבר רק בידי ה'
וציפיתנו היא שהוא יבוא בלי תלות
במעשינו ועבודתנו.

האם צריכים להיות לנו שני 'ציורים'
הפוכים כיצד יבוא משיח? כיצד
הציור של 'משיח נאו' לא סותר
את הרגשת הדחיפות וההכרח
במעשינו ועבודתנו?

מענה:

הציור של 'משיח נאו'
מאזן אותי בכך שהוא מבטל
את הישות העלולה להשפיע

על 'ציור הגאולה' שלי, מה
שבעצם מוליד את מה שאני
עושה כדי לזרז את הגאולה
[לפי ההבנה שלי].

ה' שומע תפלה

כיצד נכון להאמין ולהרגיש בנוגע
לקבלת ה' את התפלות שלנו
- האם דווקא בכך שאני מצפה
לקבל את מבוקשי כפשוטו או
שנא באופן אחר?

מענה:

צריך להאמין שה' שומע
את התפלה שלך ועונה דרך
ההשגחה הפרטית מה שבאמת
הכי טוב עבורך [מה שאתה לא
בהכרח מבין, ועל כן העיקר
הוא דוקא האמונה הטהורה
של אברהם אבינו, "והאמן
בה" ג'].

השיעור מוקדש לזכות טליה תחי' מלטר
ומשפחתה לכל טוב סלה בגשמיות וברוחניות
לרגל יום ההולדת - כ"ד מרחשון.

אֲנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַמְדוֹר לְיִלְדֵי יִשְׂרָאֵל

חול פִּרְיָם

שְׁלוֹם יְלָדִים!

יש מקומות שבאשר אני נכנס אליהם, לא נעים, אבל אני מרגיש ממש דחיה. לעמת זאת, יש מקומות שהפניסה אליהם מלווה בתחושה מאד נעימה. אתם יודעים מה עושה את ההבדל? הריח... כן, ריח הוא דבר רוחני, ולמרות שלא רואים ולא שומעים אותו, הנוכחות שלו משפיעה בצורה מאוד חזקה.

על פי ספר יצירה, הספר הראשון של תורת הקבלה (המיקס לאברהם אבינו, גבור פרשות השבוע האחרונות), **חוש הריח** קשור במיוחד עם החדש שלנו, **חדש חשוון**.

מה יכול ללמד אותנו חוש הריח?

דְּפָרִיחַ אֶת פֶּאֱלִיחַ

הצדיק רבי מנחם מענדל מויטבסק עלה לארץ בראש גלית החסידים, תלמידי המגיד ממעזריטש, והתיישב בעיר טבריה, שם שקד על התורה

ועבודת ה'. מספרים שפעם אחת נפוצה שמועה שמשיח עומד להגיע. התכונה הייתה רבה ואחד התלמידים נגש לרבי לשמע את דעתו בנושא. רבי מנחם מענדל הרים עיניו מהספר, פתח את חלון החדר, הוציא את ראשו החוצה ונשם עמקות. לאחר מספר שניות סגר את החלון, התישב בחזרה על כסאו ואמר: "לא, עדין לא זכינו". התלמיד המסקרן לא הרפה: "רבי, איך אתם יודעים? ואם כבר סומכים אתם על חוש הריח שלכם – מדוע הייתם צריכים לפתח את החלון? אי אפשר להריח מכאן?". "אצלי בחדר", ענה לו הצדיק, "משיח כבר נמצא..."

מה אני לומד מהספור? דבר ראשון, שצדיקים חיים בעולם אחר משלנו. אומרים שבשביל נשמות גבוהות ומיוחדות, כמו רבי שמעון בר יוחאי והאר"י הקדוש, בית המקדש מעולם לא נחרב. הם חיים כבר בעתיד, בגאולה, וזו הסבה שרבי מנחם מענדל צריך היה

חוש ריח מפתח. הוא מריח משהו גדול שמתקרב...

זו דגמה לחוש הריח. הדבר עוד לא קרה ואין לך שום סימן בפשט, אז איך הוא מריח? אני לומד מהספור שחוש ריח שיה ל... רגישות. חוש הריח של המשיח הוא הבטוי לרגישות המפלגת שיש לו לכל דבר קדוש ולאמת שיש בו.

רִיחַ וְרוּחַ

אתם מכירים את חמשת החושים שלנו? בחוש הריח יש משהו מיוחד שאין באף אחד מהם. חוש הריח הוא הרוחני ביותר ביניהם. בחוש הראיה אני בוחן חפץ או אדם שנמצא מולי. הוא יכול להיות קרוב, כמו חבר שעומד בסמיכות אלי, או רחוק ממני, כמו נוף של שקיעה הנשקף מראש ההר. כך או כך – הוא נצב בפני. בחוש השמיעה אני בוחן ומזהה קולות הבאים ממרחק וממקום שנסתר ממני, ולכן יש בו משהו רוחני, אבל בסופו של דבר קולטות האזנים שלי צלילים וקולות של ממש. עור התף שמתוח בעמק האזן שלי נע כתוצאה מכך ללא הרף. כאשר אני שומע את אותם הקולות אני יכול להתחיל לתאר לעצמי מהו מפיק הקולות ואלו תכונות יש בו. אגב, כיום נתן כבר 'לתפס' את גלי הקול ולשמר אותם בתוך מכשיר ההקלטה או המחשב.

מה נשאר לנו? חוש הטעם והמשיש. השמוש שאני עושה בשני חושים אלו

לצאת מתוך ד' אמותיו ולהריח את העולם הנמוך שלנו. אבל שני דברים נוספים אני לומד מהספור: שלמשיח יש ריח מיוחד ושלצדיקים יש חוש ריח מאוד מפתח, באמצעותו הם מסגלים לזהות את ביאתו.

כחול פאליטי

בכלל, המשיח עצמו מצטין בחוש ריח לא רגיל. הנביא ישעיהו מתאר אותו כך: "לא למראה עיניו וישפוט ולא למשמע אזניו יוכיח" – הוא אינו זקוק לאמצעים הרגילים של בני האדם כדי לקבע מהי האמת או כדי לשכנע בצדקתה. השופט הרגיל בבית הדין מסתמך על ראיות שהוא שומע מפי העדים שראו את המעשה עליו הם מעידים. כלומר, הוא משתמש בחוש הראיה (של העדים) ובחוש השמיעה (שלו). אבל המשיח משתמש בחוש אחר, בחוש הריח, וכך נאמר עליו בהמשך אותו התאור: "והריחו בידאת ה'". חז"ל מסבירים בארמית כי הוא "מרח ודאין" – מריח ודון.

מה הפונה?

בשבוע הבא יוצאת כתר ח' לטיול שנתי של יומים במדבר יהודה. כבר שבוע רואים את הצוות בלו על הרגלים – טלפונים, תאומים, הזמנות, הכנת ציוד ועוד. אבל יוסי ידע על הטיוול המתקרב כבר לפני שבועים. איך? באמת שאיני יודע, אבל הוא – יש לו

וּמִתְעַנֵּג עָלָיו. בְּסִפְרֵי הַחֲסִידוֹת מְסֻבֵּר
כִּי בִּשְׂרַר הַקְּרִבּוֹת הָעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ
מַעֲלָה עִמּוֹ אֶת הַגִּסּוֹת הָעֵבֶה שֵׁשׁ בְּתוֹךְ
הַלֵּב שֶׁלָּנוּ כָּל־פִּי מַעֲלָה. הַבֶּשֶׂר, וְעִמּוֹ
הַגִּשְׁמִיּוֹת הַמִּיתָרֵת שֶׁלָּנוּ, נִשְׂרָפִים כָּל־יָל.
אֲבָל הָרִיחַ הַמִּיחָד נִמְצָא פָּנִימָה.
כַּאֲשֶׁר נִכְנָסִים מִחֻצֵּר הַמִּשְׁכָּן אֶל תוֹךְ
אֹהֶל מוֹעֵד נֶצֶב מוֹלָנוּ הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי,
מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב, עָלָיו לֹא מִקְרִיבִים שׁוֹם
קָרְבָּן, הוּא מִשְׁמֵשׁ לְהַעֲלֹאת רִיחַ
הַקְּטֹרֶת. מִהִי קְטֹרֶת בְּאַרְמִית? קֶשֶׁר
[הָאוֹתִיּוֹת ט ו־שׁ נֹטוֹת לְהַתְחַלֵּף].
הַקְּטֹרֶת וְהָרִיחַ שֶׁהִיא מַעֲלָה קוֹשְׁרִים
אוֹתָנוּ לַה' בְּקֶשֶׁר חֲזָק וְאַמִּיץ, וְהוּא
מִבְטָא אֶת חֶבֶל הַהִתְקַשְּׁרוֹת שֶׁלָּנוּ עִמּוֹ!

שֶׁנִּזְכָּה לְקֶשֶׁר פְּנִימִי וְאַמִּיץ עִם ה'
יִתְבָּרֵךְ!
שֶׁבֶת שְׁלוֹם וּמִבְרָךְ!
?

מוֹחָשִׁי מְאוֹד. כָּל תִּינוּק קָטָן הַזּוֹחֵל
לְהִנָּאֵתוֹ עַל הָרֹצֶפֶה וּמִתְחִיל בְּמִלְאֶכֶת
חֲקִירָה מְסֻקְרֶנֶת עַל הָעוֹלָם שֶׁסָּבִיבוֹ
מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשָׂנֵי הַחוּשִׁים הַלָּלוּ. כָּל חֲפָץ
שֶׁנִּקְלַע בְּדַרְכּוֹ עוֹבֵד בְּדִיקָה קַפְדָּנִית שֶׁל
מִשׁוֹשׁ בִּידִים וְטַעֲמִימָה בִּפֶּה.

יוֹצֵא הַדָּפֶן הוּא חוֹשׁ הָרִיחַ. אֵתָּה
נוֹשֵׁם עֲמֻקּוֹת וְשׁוֹאֵף לְתוֹכָךְ אֲוִיר הַמַּכִּיל
רִיחַ מְהִנָּה. הַהִנָּאָה מְזַכֵּרָה לָךְ מִשְׁהוֹ.
מָה? קֶשֶׁה לְהַסְבִּיר, כִּי זֶה בְּעֶצֶם הִנָּאָה שֶׁל
הַנִּשְׁמָה, הִנָּאָה רוּחָנִית. חֲזוֹ"ל מְלַמֵּדִים
אוֹתָנוּ שֶׁרִיחַ הוּא "דְּבַר שֶׁהַנִּשְׁמָה נִהְיִית
מִמֶּנּוּ וְאִין הַגּוֹף נִהְיֶה", וְלָכֵן "כָּל הַנִּשְׁמָה
תִּהְלֵל" הוּא הַהִלּוּל שֶׁבָּא לְאַחֵר הַנִּשְׁמָה
שֶׁל הָרִיחַ הַטּוֹב.

בְּחֵד קִטְרָא אִתְקַטְרָא

אֵיפֹה אָנוּ פּוֹגְשִׁים אֶת הָרִיחַ בְּבֵית
הַמִּקְדָּשׁ? בְּהַקְרִיבֵת הַקְּרִבּוֹת. אָנוּ
מַעֲלִים לַה' קָרְבָּן וּבִכּוֹר גּוֹרְמִים לוֹ
נַחַת רוּחַ — ה' מְרִיחַ אֶת רִיחַ הַנִּיחּוֹחַ

הידור או חומרה?

אצל חסידים מקובל שלא כדאי להרבות ב'חומרות' יתרות, אבל בהחלט ראוי להוסיף עוד ועוד 'הידורים'. חומרה נובעת מיראה, וממילא פועלת בנפש תנועה של כיוון, ואילו הידור נובע מאהבה – ביטוי לחיוב המצוה – וממלא את הנפש בתנוג. רוח החיים הפנימית של כל המצוות היא אהבה, ובאהבה אנו מצווים להדר עוד ועוד – "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". כשמבינים שהידור-מצוה הם ביטוי של אהבה, מובן גם שהם צריכים להופיע לא רק במצוות שבין אדם למקום, המבטאות את "ואהבת את הוי' אלהיך", אלא גם, ואף ביתר שאת, במצוות שבין אדם לחברו, המיוסדות על הכלל הגדול בתורה, "ואהבת לרעך כמוך אני הוי'". במובן מסוים, מבחן-ההידור הוא דווקא בהתייחסות לזולת מוחשי, שכדי להיטיב לו יש לצאת מעצמי ולשמוע את רצונותיו באמת, ושהענקה לו מלווה פעמים רבות בויתור על רצוני שלי.

הידור-מצוה נועד לעשות לה' יתברך דירה נאה בתחתונים, בה יוכלו לדור באהבה הדור והרעיה, קוב"ה ושכינתיה. כשאנו מהדרים במצוות שבין אדם לחברו, ולכל לראש בין איש ואשתו, אנחנו עושים חשק לה' יתברך לבוא לדור בינינו (ובדרך מליצה: "הדור מצוה עד שלישי" – הוא מגיע עד לשותף השלישי ומזמין אותנו לדור בבית). השיעור המרכזי בגליון השבוע עוסק בהידור-מצוה באהבה השוררת בבית היהודי, והוא מחבר – יחד עם שיעור נוסף בגליון – בין הפן הנגלה בסוגית "הדור מצוה" בגמרא ללימודים הרחבים ממנה בעבודת ה' הפנימית.

להצטרפות למפיצי נפלאות:

itiel@pnimi.org.il

bit.ly/niflaot-85

052-4295164 | ברקוד:

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 | המספר פתוח לניידים כשרים